

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ AVRUPA
BİRLİĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI**

Bekir Çağlar Çam

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Bekir Çağlar

Soyadı : Çam

Bölümü : İlköğretim

İmza :

Teslim tarihi : 18/07/2019

TEZİN

Türkçe Adı : Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliğine İlişkin Tutumları

İngilizce Adı : The Attitudes of Social Studies Teachers toward the European Union

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Bekir Çağlar ÇAM

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Bekir Çağlar Çam tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliğine İlişkin Tutumları” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Ufuk Karakuş

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Bahadır Kılcan

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ..

Üye: Doç. Dr. Osman Çepni

(Coğrafi Bilgi Sistemleri Anabilim Dalı, Karabük Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 18/07/2019

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Tez danışmanlığımı üstlenerek, hem konu seçimimde hem de çalışmalarım boyunca değerli yardımlarını esirgemeyen, katkıları ile beni yönlendiren ve bana her daim anlayış gösteren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ufuk KARAKUŞ'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca her konuda yol göstericilik yapan ve çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Bahadır KILCAN'a teşekkürü borç bilirim. Yine çalışmamda emeği geçen, hep yanımda olan değerli dostlarım Sadettin ERBAŞ, Kadir ÇELİK, Yusuf Ziya AKTAŞ, Burcu KARAMAN, Ümit YEL ve Merve KABAL'a teşekkür ederim. Ve son olarak, bütün çalışmalarım, aldığım her kararda, attığım her adımda hayatımın her karesinde yanımda olan, bana en büyük desteği veren, herkesten çok emeği olan kıymetli eşim Elif ÇAM'a sonsuz teşekkür ederim.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ AVRUPA BİRLİĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Bekir Çağlar Çam
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2019

ÖZ

Bu araştırma, Türkiye’deki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği’ne ilişkin tutumlarının öğrenilmesi amacı ile yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmada random örnekleme yolu kullanılarak Türkiye’nin farklı bölgelerinden 9 devlet üniversitesinde farklı sınıflarında öğrenim gören 736 sosyal bilgiler öğretmen adayı çalışma grubu olarak seçilmiştir. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Avrupa Birliği Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Science for Personal Computers) programı kullanılarak yapılmıştır. Frekans, yüzde ve ortalama gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem varyansların homojen olmadığı örneklemelerde Mann-Whitney U Testi ve İlişkisiz Örneklem için varyansların homojen olmadığı örneklemelerde İlişkisiz Örneklem için Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır. Araştırmada Avrupa Birliği’ne ilişkin tutumların cinsiyet, yaş grubu, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumları, yaşanan yerleşim birimi, Avrupa Birliği’ne üye ülkede bulunma durumu, Avrupa Birliği’ne üye ülkede akraba bulunma durumu değişkenlerinin Avrupa Birliği tutumuna etkisi ölçülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliğine ilişkin tutum puanlarının, boyutların

tamamında orta düzeyde olduğu, cinsiyete göre tutumun anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları, Avrupa Birliği, Tutum Ölçeği

Sayfa Adedi : 142

Danışman : Doç. Dr. Ufuk KARAKUŞ

THE ATTITUDES OF SOCIAL STUDDIES TEACHERS TOWARD THE EUROPEAN UNION

(M. S. Thesis)

Bekir Çağlar Çam

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2019

ABSTACT

This research has been carried out in order to find out the attitudes of social studies teacher candidates in Turkey towards the European Union. In this context, by using random sampling method in the research, 736 social studies teacher candidates studying at 9 state universities in different classes in different regions of Turkey were selected as the study group. The data in the research were collected with ‘European Union Attitude Scale’, which was developed by the researcher. The analysis of the data obtained from the study was carried out by using SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Science for Personal Computers) program. Descriptive statistics such as frequency, percentage and mean were used. The Mann-Whitney U Test was used in the unrelated samples where the variances were not homogeneous and the Kruskal Wallis H tests were used for the samples that were not homogeneous for unrelated samples. In the study, the effects of the variables on the attitudes of EU such as gender, age group, family income level, parental education status, living place, presence in the EU member state, presence of relatives in the EU member state were measured. It was concluded that the attitude scores of the social studies teacher

candidates about the European Union were moderate in all dimensions and the attitude regarding gender did not show a significant difference.

Key Words : Social Studies Teacher Candidates, European Union, Attitude Scale
Page Number : 142
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Ufuk KARAKUS

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Amacı	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Araştırmanın Varsayımları	8
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
BÖLÜM II	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.1.1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu	11
2.1.2. Roma Antlaşması	13

2.1.3. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET).....	14
2.1.4. Füzyon Antlaşması (Tek Çatı Altında Birleşme)	14
2.1.5. Avrupa Tek Senedi	14
2.1.6. Maastricht Antlaşması	15
2.1.7. Kopenhag Kriterleri	17
2.1.8. Nice Antlaşması.....	18
2.2. Avrupa Birliği Kurumları	19
2.2.1. Avrupa Parlamentosu.....	19
2.2.2. Bakanlar Konseyi.....	20
2.2.3. Avrupa Komisyonu.....	20
2.2.4. Avrupa Birliği Adalet Divanı.....	21
2.2.5. Sayıştay	22
2.3. Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri.....	23
2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve AB Tutum İlişkisi	27
2.5. İlgili Araştırmalar	29
BÖLÜM III	33
YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Çalışma Grubu	34
3.3. Veri Toplama Araçları	38
3.4. Veri Analizi.....	43
BÖLÜM IV.....	47
BULGULAR VE YORUM	47
4.1. Araştırma Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
4.2. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	62
4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	64
4.5. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	67
4.6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	70
4.7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	73

4.8. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	76
4.9. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	79
4.10. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	81
BÖLÜM V	87
SONUÇ VE ÖNERİLER	87
5.1. Sonuç.....	87
5.2. Öneriler	93
KAYNAKLAR.....	95
EKLER	100

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Çalışma Grubunun Cinsiyet Durumuna İlişkin Dağılımı	34
Tablo 2 Çalışma Grubunun Yaş Durumuna İlişkin Dağılımı	34
Tablo 3 Çalışma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversitelere İlişkin Dağılımı	35
Tablo 4 Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyine İlişkin Dağılımı	35
Tablo 5 Çalışma Grubunun Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımları	36
Tablo 6 Çalışma Grubunun Baba Eğitim Seviyelerine İlişkin Dağılımı.....	36
Tablo 7 Çalışma Grubunun Anne Eğitim Seviyelerine İlişkin Dağılımı.....	36
Tablo 8 Çalışma Grubunun Aile Gelir Düzeyine İlişkin Dağılımları.....	37
Tablo 9 Çalışma Grubunun AB'ye Üye Bir Ülkede Bulunma Durumu	37
Tablo 10 Çalışma Grubunun AB'ye Üye Herhangi Bir Ülkede Akrabasının Bulunma Durumu	37
Tablo 11 AB Tutum Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Ait AFA Değerleri	48
Tablo 12 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı	48
Tablo 13 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı	51

Tablo 14 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliği ve Dünya” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı	53
Tablo 15 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliğinde Yaşama” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı	55
Tablo 16 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliğine Güven” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı	56
Tablo 17 Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı.....	58
Tablo 18 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Boyutlarının U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 19 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Genelinin U Testi Sonuçları	61
Tablo 20 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Yaş Gruplarına Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	62
Tablo 21 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Yaş Gruplarına Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	64
Tablo 22 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Boyutlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	65
Tablo 23 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	67
Tablo 24 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Üniversite Öncesi Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Boyutlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	68

Tablo 25 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Üniversite Öncesi Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	69
Tablo 26 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Maddi Gelirlerine İlişkin Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	71
Tablo 27 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Maddi Gelirlerine İlişkin Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	72
Tablo 28 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	74
Tablo 29 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	76
Tablo 30 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	77
Tablo 31 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	78
Tablo 32 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların U Testi Sonuçları	79

Tablo 33 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin U Testi Sonuçları.....	81
Tablo 34 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların U Testi Sonuçları	82
Tablo 35 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin U Testi Sonuçları	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Faktörlere ait öz değerler	39
<i>Şekil 2.</i> Avrupa Birliği tutum ölçeğine ait DFA path diyagramı	42

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

%	Yüzde
AB	Avrupa Birliği
ABB	Avrupa Birliği Başkanlığı
AET	Avrupa Ekonomi Topluluğu
AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
AGFI	Adjusted Goodness of Fit Index
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AP	Avrupa Parlamentosu
AT	Avrupa Topluluğu
CFI	Comparative Fit Index
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
EURATOM	Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
f	Frekans
IFI	Incremental Fit Index
KMO	Kaiser Meyer Olkin testi
MDAÜ	Merkez ve Doğu Avrupa Ülkelerini
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Denek Sayısı
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NCSS	Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

NFI	Normed Fit Index
NNFI	Non-Normed Fit Index
p	Anlamlılık Düzeyi
RMSEA	Root-Mean-Square Error of Approximation
SD	Serbestlik Derecesi
Sd	Serbestlik Derecesi
SPSS	Statistical Package for Social Science for Personal Computers
t	t Testi
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtları ile tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler eğitiminde etkili, canlı, sorumluluklarının bilincinde olan ve bir problem karşısında çözüm üretebilme becerisi yüksek olan bireyler yetiştirilmesi amaçlanır. Sosyal bilgiler dersi yapısı bağlamında hem içerik hem de yöntem açısından disiplinler arası bir derstir. Bu sebeple yaşanan yerde, ülkede ve dünyada sosyal hayata dahil olabilmeleri için gerekli olan değerlerin gelişmesine katkı sağlayacak nitelikte bir derstir. Küçük ölçekte yaşadıkları yeri, büyük ölçekte Dünya'yı tam olarak tanımayan öğrencilerin ülke ve Dünya çapında sosyal hayata etkin bir şekilde dâhil olmaları zor olmaktadır. Bundan dolayı öğrencilerin küçük ölçekte ve büyük ölçekte Dünya'yı tanıyabilmeleri sosyal bilgiler dersinin ana hedefleri arasındadır. Öğretmen adayları Dünya'ya ne kadar ayak uydurabilirse gelecekte yetiştirecekleri öğrenciler de çevrelerini ve Dünya'yı o derece iyi anlarlar (Yılmaz & Yiğit, 2010).

Öğrencilerin Dünya'ya bakış açılarının şekillenmesinde onları yetiştiren öğretmenlerin rolünün çok büyük olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin diğer ülkelere ilişkin tutum ve algılarının incelenmesi, sonuç ve önerilerin belirlenmesi önemli olmaktadır (Pike & Barrows'dan aktaran Yılmaz & Yiğit, 2010).

Günümüz dünyasında gelişen teknoloji ile birlikte sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının diğer ülkelere ilişkin görüşlerinin incelenmesi son derece gerekli hale gelmiştir. Gelişen ve değişen bu süreç içerisinde etkili vatandaş yetiştirebilmek önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Etkili bir vatandaşın yetişmesinde; yaşadığı kültürü, çevreyi, ülkeyi ve dünyayı tanıması ve anlaması önemlidir. Bu bağlamda farklı kültürlerin ve tarihlerin öğretilmesi de önemli bir yere sahiptir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının Avrupa ile ilişkin tutumlarının araştırılmasının eğitim bağlamında birçok faydası vardır. Bu faydalar şu şekilde özetlenebilir:

Araştırma sonuçları

- (a) eğitimcilere kendi ülkelerindeki müfredatın uluslararası boyutunun ve yeterliliğinin gözden geçirilmesine olanak sağlar;
- (b) öğrencilerin farklı kültürlerle yönelik anlayışlarındaki zayıflık, yetersizlik ve eksiklikleri göstererek müfredatın planlanması sürecinde ihtiyaçların ve önceliklerin neler olduğunun tespit edilmesine yardım eder;
- (c) daha sonra yapılacak araştırmalarda öğrencilerin diğer ülke ve kültürlerle yönelik tutum ve bakış açılarında bir değişiklik -ilerleme veya gerileme gibi- olup olmadığının karşılaştırılmasına imkan verir;
- (d) öğretmenler ve öğrenciler arasında kültürlerarası tutumların nasıl oluştuğu ve değiştiğine ilişkin sürecin anlaşılmasına yönelik yapılacak araştırmalara ampirik kanıtlar sağlar (Pike & Barrows'dan aktaran Yılmaz & Yiğit, 2010).

Sosyal bilgiler programında AB konularına yer verilmektedir. Programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin gelişen ve değişen dünyanın bilgisine sahip olması, öğrencilerine aktarabilmesi mesleki yeterlilik açısından önemlidir.

AB'nin kurumsal ve siyasi gelişimi, ikinci dünya savaşı sonrasında kurulan yeni Avrupa düzenini temel almaktadır. Ardı ardına iki büyük savaş atlatan Avrupa kıtasında 1945 sonrası barış ve istikrar ortamını sağlamak için öne sürülen fikirlerden birini temeli çok eskiye dayanan Avrupa bütünleşmesi fikri oluşturmaktadır (Baş'tan aktaran Aslan & Gökkaya, 2004).

1950 yılında Schuman planı sonrasında 18 Nisan 1950’de Belçika, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Federal Alman Cumhuriyeti ve İtalya, 25 Temmuz 1952 yılında faaliyete geçmek üzere, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nu oluşturan Paris Anlaşması imzalanmıştır (Horvath’tan aktaran Ağır O., Ağır Ö., 2017). 1957 yılında Roma Anlaşması’nın imzalanması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. 1 Ocak 1958 yılında Roma Anlaşması’nın yürürlüğü girmesi ile birlikte Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu kurulmuştur. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) 1965 yılında Füzyon Anlaşması ile birleşerek Avrupa Topluluğu (AT) adını almıştır (Baş’tan aktaran Aslan & Gökkaya, 2004).

Sovyet Sisteminin 1989-1991 senelerinde yıkılması ile birlikte AB’nin Avrupa Birleşik Devletleri’ne geçişi hız kazanmıştır. 1986 yılına gelindiğinde Avrupa Tek Senedi imzalanmıştır. Avrupa Tek Senedi’nin imzalanması ile birlikte bireylerin, malların ve sermayenin serbest dolaşımı tam anlamı ile sağlanmıştır. 1992 yılında Maastricht Antlaşması’nın imzalanması ile kuruluşun adı Avrupa Birliği olmuş, ortak para birimine geçilmiş ve ‘Avrupa vatandaşlığı’ terimi kullanılmıştır. 1997 yılında Amsterdam Antlaşması imzalanmış ve Avrupa vatandaşlarının hakları güçlendirilmiştir. Aynı zamanda AB’nin Orta ve Doğu Avrupa yönündeki genişleme fikri de baz alınarak, kurumsal ve siyasal yapıların güçlendirilmesi amaçlanmıştır. 1993 yılında ise üyelik konusunda Kopenhag kriterleri getirilmiştir (Koç, 2001).

Bu birliğe üye ülkeler ele alındığında; AB ilk olarak Paris Anlaşması ile 6 ülke tarafından Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu olarak kurulmuştur. Bu ülkeler Belçika, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Federal Alman Cumhuriyeti ve İtalya’dır. 1973’te İngiltere, Danimarka ve İrlanda, 1981’de Yunanistan, 1986’da İspanya ile Portekiz bu birliğe dahil olmuştur. 1989 yılında Berlin Duvarı’nın yıkılmasının ardından, eski Demokratik Alman Cumhuriyeti’nin bölgelerinin Federal Almanya’ya katılması birliğin genişlemeye imkan zemin oluşturmuştur. 1995 yılında Avusturya, İsveç ve Finlandiya da bu birliğe dahil

olmuştur (Koç, 2001). 2004 yılında Estonya, Litvanya, Polonya, Letonya, Slovakya, Malta, Çek Cumhuriyeti, Güney Kıbrıs ve Macaristan ile 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya 2013 yılında ise Hırvatistan birliğe üye olmuştur (Can, 2013).

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine bakıldığında; 1963 senesinde imzalanan Ankara Anlaşması ile Türkiye'nin AB'ye üyelik çalışmaları resmen başlamıştır. Üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar ortaklık öngören bu anlaşma, Türkiye'nin AB ile ilişkilerini derinleştirmede ve geliştirmede sergilediği azmin göstergesi olarak yorumlanabilmektedir. (Ülger'den aktaran Taşkaya, 2010). 1 Aralık 1964 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile AB'nin o günkü adı ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun tayin ettiği mükellefiyetleri yerine getirebilmesi durumunda, Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine başlanılabileceği öngörülmüştür. Böylece Türkiye'nin adaylığı ilan edilmiş ve Türkiye ortaklık statüsü elde etmiştir (Aslan & Gökkaya, 2004).

1 Ocak 1973 tarihinde Katma Protokol'ün yürürlüğe girmesi ile tarafların karşılıklı ve dengeli yükümlülükler altına girdiği bir dönemdir geçiş başlamış ve taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri, kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür. Türkiye tarafından Katma Protokol hükümlerinin yükümlülükleri olması gerektiği gibi yerine getirilemediğinden Ortak Gümrük Tarifesi'ne uyum konusunda 12 yıllık listede 10 yıllık bir gecikme ile karşı kaşıya kalınmıştır (Ökmen & Canan, 2009).

Türkiye 17 Nisan 1987 yılında AB'ye tam üyelik başvurusu yapmıştır. 6 Mart 1995 yılında taraflarca imzalanan Gümrük Birliği sonrasında 1999 yılında Helsinki Zirvesi Türkiye'nin diğer 12 aday ülke ile birlikte tam aday konumuna getirilmesi Türkiye ile AB ilişkileri açısından önemli bir süreci başlatmıştır. Bu durum Türkiye gündeminde oldukça önemli bir yer edinmiş ve AB'den büyük beklentiler içerisine girilmesine sebep olmuştur (Güreşçi, 2006).

Avrupa Birliği ile ilgili konular Türkiye’de ilköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilere aktarılmaktadır. Bundan dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin Avrupa Birliğine karşı tutumları gerek dersin işlenişı gerekse de bilgilerin öğrencilere aktarılması bağlamlarında büyük bir önem taşımaktadır. Aynı olay sosyal bilgiler öğretmen adayları için de geçerlidir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa birliğine ilişkin tutumlarının ölçülmesi tezin problemini oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği hakkındaki tutumları ne düzeydedir?

1.3. Alt Problemler

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların yaş gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların üniversite öncesi yaşadıkları yerleşim birimine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların maddi gelirlerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların daha önce Avrupa Birliği ülkelerinde bulunma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumları adayların daha önce Avrupa Birliği ülkelerinde akrabası bulunma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Kişilerin ilköğretim seviyesinde edindiği beceriler ve bilgiler diğer öğretim seviyelerinde edinecekleri becerilerin ve bilgilerin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersi de ilköğretim kademesinde eğitimi verilerin derslerdendir.

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacı ile; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005).

Sosyal bilgiler eğitiminde etkili, aktif, karar verebilen ve bir sorun karşısında çözüm üretebilen, sorumluluklarının bilincine bireyler yetiştirilmesi amaçlanır ve aynı zamanda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendi ülkeleri, dünya ülkeleri ve bu ülkelerin birbirleri ile ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmaları da hedeflenmektedir. Eğitim sisteminde öğrenciler Avrupa Birliği konuları ile ilk defa sosyal bilgiler dersinde karşılaşmaktadır. Bugüne kadar sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği'ne ilişkin tutumları hakkında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Fakat eğitim alanında bu konuda yeterli çalışma yapılmamıştır. Bundan dolayı bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği hakkındaki tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında küreselleşen dünyamızda Avrupa Birliği gibi önemli uluslararası bir kuruluş hakkında öğrencileri bilgilendirmesi gereklidir. Geleceğin sosyal bilgiler öğretmenleri olacak olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği hakkındaki tutumlarının öğrencileri etkileyeceği düşünülmektedir.

Avrupa Birliği konuları, öğrenim sürecinde ilk olarak öğrencilerin karşısına sosyal bilgiler dersinde çıkmaktadır. Bu konunun öğretimine başlanılmadan önce öğretmen adaylarının tutumlarının bilinebilmesine, yerinde ve gerekli müdahalenin zamanında yapılabilmesine imkan tanımaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği'ne ilişkin tutumlarının belirlenmesi, bu konudaki eksikliklerin farkına varılabilmesi açısından önemlidir.

Bu çalışma ilköğretim sosyal bilgiler dersi genel amaçlarında yer alan Vatandaşlık Görevleri ve Sorumlulukları, toplumda insanların birbiriyle olan ilişkileri, çevreyi, yurdu ve Dünya'yı tanıma, ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme konularına doğrudan veya dolaylı olarak temas etmektedir. Genel amaçlar haricinde sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarından Küresel Bağlantılar ünitesi konuları çalışmamızın ders içerisindeki yerini bize göstermektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanı günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji, kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket halindedir. Böyle bir dönemde devletler de kendisi dışındakilerle bir yandan iş birliği yaparken diğer taraftan rekabet etmektedirler. Öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2018).”

“Sosyal bilgiler öğretmen ve öğrencilerinin farklı ülke ve kültürlerle ilişkin bakış açılarının incelenmesinin birçok eğitimsel yararları vardır. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir. Araştırma sonuçları

(a) eğitimcilere kendi ülkelerindeki müfredatın uluslararası boyutunun ve yeterliliğinin gözden geçirilmesine olanak sağlar;

(b) öğrencilerin farklı kültürlere yönelik anlayışlarındaki zayıflık, yetersizlik ve eksiklikleri göstererek müfredatın planlanması sürecinde ihtiyaçların ve önceliklerin neler olduğunun tespit edilmesine yardım eder;

(c) daha sonra yapılacak araştırmalarda öğrencilerin diğer ülke ve kültürlere yönelik tutum ve bakış açılarında bir değişiklik -ilerleme veya gerileme gibi- olup olmadığının karşılaştırılmasına imkan verir;

(d) öğretmenler ve öğrenciler arasında kültürlerarası tutumların nasıl oluştuğu ve değiştiğine ilişkin sürecin anlaşılmasına yönelik yapılacak araştırmalara ampirik kanıtlar sağlar (Pike ve Barrows'dan aktaran Yılmaz & Yiğit, 2010).

1.6.Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler eğitiminde öğrenim gören öğretmen adaylarının sorulan sorulara samimi ve içten cevap verecekleri varsayılmaktadır.
2. Kontrol altına alınamayan değişkenlerin öğrencileri eşit şekilde etkileyeceği varsayılmaktadır.

1.7.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2018-2019 öğretim yılı,
2. İzin alınabilen üniversitelerin eğitim fakültesi sosyal bilgiler eğitimi bölümü öğrencileri,
3. 1. 2. 3. ve 4.sınıf sosyal bilgiler eğitimi bölümü öğrencileri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi

Avrupa'da birlik arayışları çok eski dönemlere dek uzanmaktadır. Ortaçağ'dan itibaren birlik adına düşünsel temeller dile getirilmesine rağmen, üye devletlerin istekli katılımıyla ancak 1940'lı yıllarda birlik sağlanmıştır. Avrupa'da birlik adına adımların atılmasında Avrupa'nın, Roma İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından istikrarsız, çok parçalı bir dönem geçirmesi ve doğuda Türk ve İslam medeniyetinin hızla yükselmesi oldukça etkili olmuştur. Fakat bu dönemde özellikle Katolik kilisesinin etkisiyle Roma İmparatorluğu'nu tekrar canlandırmak için atılmak istenen adımlar bir hayalden öteye geçememiştir (Bozkurt, 2001).

AB sürekli bir barış ortamı, hayat koşullarının standartlarının artırılması ve siyasi platformlarda bir bütünlük sağlanması amacıyla bir araya gelen 28 üye ülkeden (Almanya, Fransa, İngiltere, İrlanda, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İspanya, Portekiz, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Romanya, Avusturya, Yunanistan, Malta, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Estonya, Litvanya, Letonya, Macaristan, Polonya, Güney Kıbrıs,

Hırvatistan, Bulgaristan) oluşan, uluslar üstü ortak kurumları ve karar verme yeterlilikleri olan kurumsal bir sistemdir (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği [TOBB], 2002).

Avrupa’da birliğin kurulması hakkında birçok fikir öne sürülmüştür. Bazı düşünürler siyasal anlamda bir bütün olmayı, bazıları ise ekonomi açısından sınırları ortadan kaldırarak bir birleşmeyi öne sürmüşlerdir. J. J. Rousseau ve Kant gibi düşünürler de siyasal anlamda birleşmeyi, federasyonun kurulmasını desteklemişlerdir. Rousseau ve Kant barışın sağlanabilmesi için yaptırım gücü olan uluslar üstü bir gücün kurulmasına işaret etmişlerdir (Bozkurt, 2001). Fakat Avrupa’yı birleştiren yine de ekonomik alandaki ortaklık olmuştur. Napolyon ve Hitler bile (her ne kadar faşizan amaçları olsa da) Avrupa’nın bir bütün olması için girişimlerde bulunmuşlardır (Mor, 2010).

Düşünürler, öne sürdükleri fikirlerde milliyetçiliğin Avrupa’yı kasıp kavuracağını tahmin edememişlerdir. Fransız İhtilali ile artan milliyetçilik cereyanı, devletlerin birleşmeye daha temkinli yaklaşmasına sebep olmuştur. Ulus devletlerin güçlenmesi ile birlikte devletler kendi çıkarlarını daha ön planda tutan bir politika izlemeye başlamışlardır. Çıkarların ön planda tutulduğu bu politikanın şiddeti artarak I. Dünya Savaşı’na kadar ulaşan bir süreç yaşanmıştır. I. Dünya savaşı sırasındaki ve sonrasındaki gruplaşmalar Avrupa’nın tek vücut olmasını engellemiştir. Özellikle I. Dünya Savaşı sonrasında Almanya’ya karşı yürütülen karşı ittifak kampanyası II. Dünya Savaşı’nın önemli nedenlerinden biri olmuş, birlik hayalleri tekrar suya düşmüştür (Tataoğlu, 2006).

13. yüzyılda yayılmaya başlayan birlik olma düşüncesi, 19. yüzyıl ve sonrasında somut adımlar ile şekillenmeye başlamıştır (Akçay, Argün, & Akman, 2011). Avrupa’da yaşanan savaşlardan sonra liderler ve düşünürler birlik fikirlerini ön plana çıkarmaya başlamışlardır. Kurulmuş olan Birleşmiş Milletler istenilen atılımı yapamamıştır (Mor, 2010).

Avrupa’da bir birlik oluşturma fikri ciddi olarak İkinci Dünya Savaşı sonrası düşünülmeye başlanmıştır. Bu konuda yapılan girişimlerden en önemlisi Savaş sonrası Fransa Planlama Teşkilatı Başkanı Jean Monnet tarafından yapılmıştır. Monnet, Avrupa’da barışın ve

düzenin korunması için savaş malzemelerinin üretiminin en önemli iki temel maddesi olan çelik ve kömür üretiminin kontrol edilmesini ve bu konuda yetkilerin bir üst otoriteye devredilmesini savunmuştur. Monnet, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu isimli uluslar üstü yetkilere sahip bir örgüt kurma önerisini Alman Profesör Walter Hallstein ile birlikte geliştirmiştir (Karluk, 1996).

Monnet, devletlerin egemenliklerine dokunmadan belirli faaliyetlerin yürütülebilmesi için uluslararası bir örgütlenmenin gerekliliği ve daha sonra gelişmeler ışığında bu örgütlenmenin ulus-üstü bir yapılanma haline dönüşmesi fikrini ortaya atmıştır. Monnet İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da düzenin güvencesini Almanya'nın büyümesinin sınırlanmasında değil, Almanya'nın Avrupa içinde asimile edilmesinde görmüştür (Karluk, 1996).

Monnet; kömür ve çelik gibi dünya üzerinde önemi bilenen malzemelerin Almanya-Fransa çekişmesini bitirerek tek elde, bir bütünlük içerisinde işlenmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu birlikteliğin uluslar üstü bir teşekkül ile sağlanması tezini ortaya atmıştır. Jean Monnet'in bu düşünceleri ışığında o dönemde Fransa Dışişleri Bakanı olan Robert Schuman'dan bir plan hazırlamasını istemiştir (Karluk, 1996).

Dünya tarihinde bazı kırılma noktaları vardır. Kuşkusuz bunlardan biri de II. Dünya Savaşı'dır. Bu savaş sırasında çekilen acılar Avrupa'nın kendi durumunu gözden geçirmesine yol açmıştır. Bu sebeple ileride Avrupa Birliği'ni oluşturacak adımlar atılmaya başlanmıştır. Avrupa'daki birlik fikrini ön plana çıkaran nedenlerden biri de SSCB tehdididir. Fakat Avrupa Birliği'nin bir anda kurulmamıştır ve tüm devletlerin aynı tarihte bu birliğe katılmamıştır. İlk olarak Avrupa Demir ve Çelik Topluluğu ile başlayan girişim, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu ile devam etmiş, son olarak bu topluluklar bir bütün haline getirilmiştir (Gülcan, 2010).

2.1.1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

Avrupa'da ilk birleşme ekonomik alanda sağlanmıştır. Bunun en önemli ve Avrupa Birliği için ilk adım attıran nedeni Almanya ve Fransa arasındaki ekonomik anlaşmazlıklardır. Kömür ve çelik üretimi yüzünden birçok kez birbiri ile savaşan Almanya ve Fransa,

Avrupa'nın birleşmesini engellemiştir. Kömür ve çelik üretiminde ön planda olma yarışının iki ana sebebi vardır. Bunlardan birincisi ekonomik getirisidir. İkincisi ise kömür ve çeliği kullanarak savaş sanayisinde ön plana çıkma ve askeri gücünü arttırma isteğidir. Ekonomik alandaki sorunların çözümüne ilişkin ilk teklif bir dönem Milletler Cemiyeti genel sekreterliğini yapmış olan Jean Monnet'in tasarısıdır. Monnet, ülkelerin ulusal saygınlık politikası ve ekonomik çıkar arayışlarından vazgeçmesini, bunun yerine devletler üstü bir organizasyonda bir araya gelmelerini istemiştir (Canbolat'tan aktaran Akçay vd., 2011).

Bu tasarı Neo-fonksiyonalist yaklaşımın da esin kaynağı olmuştur. Jean Monnet tarafından gündeme getirilen bu tasarı Fransa Dış İşleri Bakanı Robert Schuman tarafından, ileride "Schuman Planı" olarak adlandırılacak bir politika haline getirilmiştir. Schuman Planı olarak adlandırılan bu yol haritası, deklarasyon olarak Avrupa devletlerine duyurulmuştur. Schuman Planı, Fransa ve Almanya arasındaki sorunların çözümünü sağlayarak, Avrupa'yı bütünleştirmeyi hedeflemektedir. Fakat bu bütünleşme süreci bir anda gelişmemiştir (Bozkurt, 2001).

Bütünleşme sürecinde Topsakal ve Hesapçıoğlu'na (2001) göre, ilk olarak temel ürünler olan kömür ve çelik üzerinde ortaklıklar kurulmuş, bu ortaklığı denetlemek için hükümetler üstü bir mekanizma oluşturulmuş, Almanya ve Fransa arasında oluşması planlanan kömür çelik üretimi ortaklığına diğer devletlerin de katılımı sağlanmıştır. Bu girişimlerin sonucunda 18 Nisan 1951 yılında, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, İtalya, Belçika'dan oluşan 6 devletin katılımı ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmuştur. Antlaşma 23 Temmuz 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun amaçları şöyledir (Bozkurt, 2001);

- Daha rasyonel üretim ve dağıtımı sağlamak
- Üye altı ülkenin, kömür ve çelik piyasalarını, tek piyasa haline getirmek yani kömür ve çeliği birleştirmek
- Verimi arttırmak, maliyetleri düşürmek,
- Kömür ve çelik üretim – tüketimini uluslararası bir organın denetimine bırakmak,

- Ülkeler arası barışı sağlamak
- Kömür ve çelik birliği gibi, Avrupa’da diğer birçok alanda yeni birliklerin kuruluşuna gitmek

2.1.2. Roma Antlaşması

Avrupa’nın bütünleşmesindeki önemli adımlardan biri de Roma antlaşmasıdır. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nun kurulmasının ardından altılar olarak isimlendirilen Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya, Almanya, Lüksemburg daha ileri bir bütünleşme için harekete geçmiştir. Roma Antlaşması’na giden süreçte yeni bir birlik fikri Hollanda Dışişleri Bakanı Johan Beyen’den gelmiştir. Beyen Planı olarak da adlandırılan bu öneriye göre Avrupa’nın uluslar üstü bir bütünleşmeye gitmesi istenmiştir (Alganer & Çetin, 2008).

Beyen planı hakkında Dinan (2005) şöyle görüş belirtmektedir; “Beyen sadece belirli sektörlerde (kömür ve çelik) bütünleşmenin, iktisadi kalkınma ve nihayetinde siyasi birliği teşvik etmek açısından yetersiz olduğuna inanmaktaydı”. Beyen bu yetersizliğin daha kapsamlı bir ekonomik birlik ile aşılabileceğini düşünmektedir. Bu görüş doğrultusunda Beyen, ortak pazar kurulmasını, gümrükte kolaylık sağlanmasını ve üye devletler dışındaki devletlere karşı ortak bir sosyo-ekonomik politika izlenmesini istemektedir (Dinan, 2005). Bu gelişmeler üzerine altılar olarak adlandırılan devletlerin dışişleri bakanları Messina’da bir araya gelmiştir. Burada başkanlığını Belçika Dışişleri Bakanı Henry Spaak’ın yapacağı bir komite kurulmuştur. Komite çalışmaları sonucunda ise Spaak raporu diye bilinen strateji açıklanmıştır (Tataoğlu, 2006).

Stratejiye göre Avrupa’da birliği daha ileri bir noktaya götürmek için işbirliğinin güçlendirilmesi istenmiştir. Spaak Raporu’nda vurgulanan noktalar ise nükleer enerji üretiminde beraber hareket etme, ortak pazarın kurulması, gümrük birliğini kurmak, emeğin serbest dolaşımına izin vermek, parasal politikalarda ortak hareket etmek, yoksul bölgeler için yatırım fonlarının oluşturulmasıdır (Alganer, 2008).

2.1.3. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)

Avrupa’da birliği sağlamak için atılan diğer önemli bir adım da Avrupa Ekonomik Topluluğu’dur. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’na üye olan 6 devlet, Avrupa Ekonomik Topluluğu’na katılmayı kabul etmiştir. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’ndan alınan olumlu sonuçlar, devletleri daha ileri bir işbirliğine yöneltmede cesaretlendirmiştir. Böylece devletler, kendi aralarında sınırlandırma olmaksızın mal ve hizmetlerin ücretsiz ve engelsiz dolaşım hakkını, diğer bir deyişle ortak pazar anlayışını kabul etmişlerdir. Kömür ve çelik ticaretinde ortak paydada buluşmuş olan Avrupa, diğer sektörlerde de birliği kurmaya çabalamıştır. Bu kurumun amacı Avrupa ülkelerindeki birlik olma düşüncesini etkili hale getirmek, gümrük birliğini sağlamak, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) karşısında imajı sarsılan Avrupa’nın eski haline dönmelerini sağlamaktır (Pazarcı’dan aktaran Akçay vd., 2011).

2.1.4. Füzyon Antlaşması (Tek Çatı Altında Birleşme)

Füzyon Antlaşması ya da Brüksel Antlaşması olarak bilinen antlaşma Avrupa Birliği’nin tarihçesinde önemli bir yere sahiptir. Füzyon Antlaşması, Belçika’nın Brüksel şehrinde 8 Nisan 1965 imzalanmış, 1 Temmuz 1967’de yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile birlikte Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu tek çatı altında birleştirilmiştir. Yukarıda sayılan üç topluluk için ortak bir parlamento, konsey ve komisyon kurulmuştur (Dinan, 2005).

2.1.5. Avrupa Tek Senedi

Avrupa’da birliğin oluşum sürecinde dış faktörler de önemli etkiler yapmıştır. Özellikle 1970’li yıllara gelindiğinde Avrupa ekonomisinde durağanlaşma görülmeye başlanmıştır. 1973 yılına gelindiğinde petrol krizi ortaya çıkmıştır. Bu kriz Avrupa Topluluğu’na üye ülkelerde çekimserlik yaratmıştır. Devletler kendi ekonomilerini koruma yoluna gitmiş,

böylece devletlerarası ekonomik ilişkiler oldukça durağanlaşmıştır. Ayrıca, 1970 öncesi ABD ile rekabet eden topluluk ülkeleri, 1970'lerden sonra Japonya'yla da rekabet etmek zorunda kalmıştır (Tataoğlu, 2006).

Üye ülkelerdeki bu durgunluğa son vermek için tek pazar fikri ortaya atıldı. Tek pazar kavramının özelliklerini Erpolat (2010) şöyle nitelendirmiştir;

- Malların serbest dolaşımı
- Kişilerin serbest dolaşımı
- Hizmetlerin serbest dolaşımı
- Sermayenin serbest dolaşımı

Tek Pazar önerisine göre, ülkeler arasındaki ekonomik işleyişi sınırlandıran tüm engeller ortadan kaldırılacak, üye ülkeler arasındaki rekabet arttırılacaktı. İç pazar gerekliliği ilk defa 1983 Stuttgart Zirvesi'nde belirmiş, 1985 yılında Avrupa Konseyi'ne iç pazara yönelik "Beyaz Kitap" adlı rapor sunulmuş, 28-29 Haziran 1985 tarihlerinde ise bu rapor Avrupa Konseyi'nce onaylanmıştır (Tataoğlu, 2006). Ardından Roma Antlaşması'nın bazı maddelerinde düzenlemeye gidilmiştir. 1986 yılındaki Lüksemburg Zirvesi'ne gelindiğinde ise tek pazar yaratmak için "tek senet" taslağı kabul edilmiştir (Akçay vd., 2011).

2.1.6. Maastricht Antlaşması

7 Şubat 1992 tarihinde Hollanda'nın Maastricht şehrinde imzalanmış Maastricht Antlaşması, Avrupa Birliği Antlaşması olarak da bilinmektedir. Maastricht Antlaşması 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Maastricht Antlaşması ile ekonomik ilişkiler temel alınmış özellikle de tek para uygulamasına geçilmesi doğrultusunda devletler arası anlaşmayı içeren Avrupa Birliği organizasyonu kurulmuştur (Ülger, 2003).

Maastricht Antlaşması sosyal ve ekonomik ilerlemeyi hızlandıran ve güçlendiren üç temel ilke üzerine oturtulmuştur. Bunlar (Karluk, 1996);

- Rekabet ilkesine dayanan serbest piyasa ekonomisi
- Kamu maliyesinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi

- İkame etme ilkesi. Bu ilke genelde Topluluk müdahalesinin sınırlandırılmasını ve bazı alandaki yetki ve sorumlulukların üye ülkelere bırakılmasını kapsamaktadır.

Maastricht Antlaşmasında, Topluluk anlayışından birlik anlayışına geçişin sağlanmasına temel olan üç alan saptamıştır. Bunlardan ilki Topluluk politikaları olmuştur ve büyük ölçüde de “Ekonomik ve Parasal Birlik” temellerini kapsamaktadır. Bu alanda haberleşme bölgesel politikalar, istikrar, tarım politikaları, büyüme, enerji, rekabet, ortak ticaret ve istihdam düzenlenmiştir. Günümüzde birinci sütun adı verilen ve AET, AKÇT ve EURATOM içerisine dahil olan tüm başlıkları kapsayan bu alan, üye devletlerin ilke olarak nitelikli çoğunlukla karar aldıkları alandır. Diğer bir deyişle, 1958’den beri oluşturulmuş ortaklığın kemikleşmiş yapısına karşılık gelmektedir (Ülger, 2003).

Maastricht Antlaşması’nda üye devletlerin Ekonomik ve Parasal Birliğe katılımı için öngörülmüş bulunan zorunlu koşullara Maastricht Kriterleri denilmektedir. Söz konusu kriterler şu şekilde belirtilmiştir (Ülger, 2003).

- Toplulukta en düşük enflasyona sahip (en iyi performans gösteren) üç ülkenin yıllık enflasyon oranları ile ilgili üye ülkenin enflasyon oranı arasındaki fark 1,5 puanı geçmemelidir.
- Üye ülke devlet borçlarının GSYİH’sına oranı % 60’ı geçmemelidir.
- Üye ülke bütçe açığının GSYİH’sına oranı % 3’ü geçmemelidir.
- Herhangi bir üye ülkede uygulanan uzun vadeli faiz oranları 12 aylık dönem itibariyle, fiyat istikrarı alanında en iyi performans gösteren 3 ülkenin faiz oranını 2 puandan fazla aşamayacaktır.

Son iki yıl itibariyle üye ülke parası diğer bir üye ülke parası karşısında devalüe edilmiş olmamalıdır

Maastricht Antlaşmasına göre Avrupa Birliğine tam üyelik başvurusunda bulunabilmek için ilk şart Avrupalı devlet olmaktır. Bir ülkenin Avrupa Birliği’ne tam üyelik özellikleri dört önemli kritere göre belirlenmektedir (Karluk, 1996).

I. Grup Kriterler: Demokratik Güvenlik

Parlamenteer demokrasi

İnsan hakları ve demokrasi

Sosyal ve siyasal örgütlenme özgürlüğü

II. Grup Kriterler: Müktesebatı Yerine Getirmek

Ekonomik olgunluk

Ekonomik ve parasal birliğe geçiş kriterlerine uyum

Siyasal ve idari altyapının uyumu

Siyasal, idari ve ekonomik kadroların hazırlığı

Birliğin siyasal müktesebatını kabul etmek

III. Grup Kriterler: Birliğin Siyasi Gelişmesine Açıklık

Birlik yetkilerinin genişlemesine açıklık

Kurumsal reformlara açıklık

Milli çıkarlar ile Avrupa Birliği arasında ilişki

IV. Grup Kriterler: Avrupalılık

Coğrafi konum

Ortak kültürel miras

Avrupa Birliği ruhu

2.1.7. Kopenhag Kriterleri

1 Ocak 1993'te Tek Pazar'ın oluşmasıyla birlikte, 12 ülke arasında malların, sermayenin, hizmetlerin ve kişilerin serbest dolaşımı tam anlamıyla sağlanmıştır. Haziran 1993'te ise AB devlet ve hükümet başkanlarının AB'nin Merkez ve Doğu Avrupa Ülkelerini (MDAÜ) kapsayacak şekilde genişlemesi yönünde karar aldıkları Kopenhag Zirvesi'nde, AB'ye üyelik kısıtları belirlenmiştir (Ülger, 2003).

“Kopenhag Kriterleri” olarak bilinen bu koşullar, AB üyelik başvurusu kabul edilen tüm aday ülkeler tarafından yerine getirilmesi gereken asgari koşulları ifade etmektedir. Siyasi

ve ekonomik kriterler ile müktesebat uyumu olmak üzere üç grupta toplanan koşullar şunlardır (Ülger, 2003);

- **Siyasi Kriterler:** Tüm aday ülkelerin üyelik müzakerelerine başlamasının ön koşulu olan siyasi kriterler, öncelikle aday ülkelerin demokratik bir sistemle yönetilmesi, hukuk devleti ilkesinin benimsenmesi ve seçimlerin özgür bir ortamda yapılmasını öngörmektedir. Ayrıca mevcut siyasal sistemin insan haklarına dayanması ve azınlık haklarına riayet etmesi üyelik müzakereleri için şart koşulmaktadır. Aday ülkelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olması ve bireysel başvuru hakkını kabul etmesi gerekmektedir. Siyasi Kriterler içerisinde yer alan diğer önemli bir madde ise temel özgürlüklerin tanınmış olması, dil, din, cinsiyet, ırk, ifade ve basın özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü, azınlık haklarının korunması ve hukuk karşısında kişilerin eşit konumda yer alması gibi hakların üye ülke vatandaşlarına tanınmış olma şartıdır.
- **Ekonomik Kriterler:** Üye ülkenin işleyen bir piyasa ekonomisine sahip olması gerekmektedir. Ayrıca aday ülkenin ekonomik yapısı Avrupa Birliğine katıldığında rekabete dayanabilecek ve serbest piyasa şartlarında yaşayabilecek kapasiteye sahip olması gerekmektedir.
- **Topluluk Müktesebatının Kabulü:** İlgili ülkenin topluluk yükümlülüklerini üstlenme istek ve yeteneğine sahip olmasıdır. Bunun için Topluluk müktesebatını üstlenebilmesi ve uygulamaya geçirebilmesi için geçerli hukuki ve idari yapıya sahip olunması gerekmektedir.

2.1.8. Nice Antlaşması

Avrupa Birliği'ne şekil veren antlaşmalardan biri de Nice Antlaşmasıdır. Nice antlaşması, Fransa'nın Nice kentinde 26 Şubat 2001'de imzalanmış olup, 1 Şubat 2013'te yürürlüğe girmiştir. Nice Antlaşması'nın getirdiği düzenlemelere bakıldığında, bütünleşme sürecine katkı yerine daha çok Avrupa Birliği'nin genişleme politikasını etkin kılma anlayışına

yönelik olduğu görülmektedir (Dinan, 2005). Nice Antlaşması, AB'nin kurumsal yapısının şekillendirilmesine katkıda bulunmuştur (Arsava, 2002).

Nice Antlaşması'nın getirdiği düzenlemelere bakıldığında; AB kurumlarının işleyişinde değişikliğe gidilmiş, karar alma sürecinde oy birliği yerine çoğunluk ilkesine geçilmiş, Brüksel'in AB başkenti olması daha da sağlam bir temele oturtulmuştur (Bilici, 2007).

2.2. Avrupa Birliği Kurumları

Avrupa Birliği, üyelerinin bütünleşmesine yönelik hedefleri doğrultusunda üyeler arasında işbirliği amaçlayan, uluslararası örgütlerden farklı bir mekanizma oluşturmuştur. Uluslar üstü yetkilerle donatılmış bu kurumların başlıcaları; Avrupa Parlamentosu, Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Adalet Divanı ve Sayıştay'dır (Yenigün, 2002).

2.2.1. Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu, Avrupa bütünleşmesi içinde Avrupa ülkelerinin demokratik menfaatlerinin temsilcisi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Parlamentosu, kendisine oy veren Avrupa ülkelerinin siyasi temsilcisidir. Önceleri ulusal parlamentoların üyelerinden oluşan Avrupa Parlamentosu, beş yılda bir yapılan ve doğrudan seçimlerle belirlenen üyelerden oluşmaktadır. Her ülkeye Avrupa Parlamentosunda belirli kontenjanlar ayrılmıştır. AP seçimleri ilgili ülkelerde tek dereceli olarak yapılmaktadır. Parlamentoda ulusal ülke temsilcileri yerine çeşitli siyasal gruplara bağlı olarak faaliyet göstermektedirler. Avrupa Parlamentosunda Muhafazakarlar, Hristiyan Demokratlar, İlerici Demokratlar, Liberaller, Sosyalistler ve Komünistler gibi çeşitli gruplar yer almaktadır (Seyidoğlu, 2001).

AB'nin ilk oluşum döneminde sadece danışma organı olan parlamentonun zaman içerisinde yetkileri 1986 tek senet ve 1997'deki Amsterdam anlaşması ile artırılmıştır. Artık yeni üyenin kabulünde, bütçenin kabulünde, uluslararası anlaşmalara onay vermede,

Komisyon başkanının atanması gibi konularda parlamentonun görüşlerine önem verilmektedir. Parlamentonun üçüncü ülkeler ile de ilişkileri bulunmaktadır (Rençber, 2003).

2.2.2. Bakanlar Konseyi

AB'nin en güçlü ve en temel organı Bakanlar Konseyi'dir. Yasama ve karar alma kurumudur. Günümüzde bu yetkisini AP ile paylaşmaktadır fakat bağlayıcı karar alma bakımından Bakanlar Konseyi öne çıkmaktadır. Hükümetler arası nitelikte olan Bakanlar Konseyi'nin merkezi Brükselde yer almaktadır. Ancak bazen toplantılar Lüksemburg'da yapılmaktadır. Konseyin başkanlığını altı aylık aralarla üye ülkeler yürütmektedir. Ortak dış politika, güvenlik gibi konularda hükümetler arası iş birliği sağlamanın yanında üye ülkelerin ekonomi politikalarının eşgüdümünü ve koordinasyonu sağlıyor olması konseyi oldukça önemli kılmaktadır. Bakanlar Konseyindeki kararlar önem derecesine göre oy çokluğu ilkesine göre alınmaktadır. Bunun yanında, Komisyon tekliflerini, değiştirmek veya AP'nin yaptığı ve komisyonun kabul ettiği değişiklikleri geri çevirebilmesi için oybirliği gerekmektedir (Bozkurt, 2001).

2.2.3. Avrupa Komisyonu

Avrupa Komisyonunun temel işlevi, bütünleşmenin genel çıkarlarının temsilcisi olmaktır. Avrupa Komisyonu tamamen bürokratlardan ve teknokratlardan oluşan bir yapılandır. Avrupa Birliği'nin gelecekteki muhtemel devlet başkanlığını yüklenecek olan komisyon uluslar üstü bir kurumdur. Komisyon üyeleri siyasetçi konumunda değilse de yüksek bir konumda oldukları kesindir. Her türlü ülkesel, bölgesel, sektörel çikara eşit olma durumundadırlar. Hiçbir ülkenin ekonomik menfaatinin temsilcisi değildirler. Her ülkenin farklı çıkarlarını tek bir çatı altında eritip, Avrupa bütünleşmesi adına hizmet eden Komisyon bu görevi yerine getirirken herhangi bir kurumdan emir almamaktadır (Bozkurt, 2001).

Temel ilkelere uyulmasını sağlayan Komisyon yasama, yürütme ve idari denetim altında önemli bir organdır. Komisyonun başlıca görevleri; yasama önerilerini hazırlamak, AB politikalarının ve düzenlemelerinin yürütülmesini gözetmek, Avrupa Birliğinin taraf olabileceği uluslararası anlaşmaları müzakere etmektir. Bir lkenin Avrupa Birliğine katılma müzakereleri Komisyon tarafından yapılmaktadır. Parlamento onaylar ve Bakanlar Konseyi karar verir. Bunun dışında Komisyon, AB btcesinden ve fonlarından 'da sorumludur. Avrupa Komisyonunun nc ülkelerde temsilcilikleri bulunmaktadır. Avrupa Birliğini bu temsilcilikler temsil etmektedir. Burada söz konusu olan genel siyasi temsil değil, sadece idari ve teknik temsildir (Bozkurt, 2001).

2.2.4. Avrupa Birliği Adalet Divanı

Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Birliği hukukunun oluşumunda ve gerektiği gibi uygulanmasında katkısı büyük olan bir kurumdur. Avrupa bütünleşmesinin, başarısının altında ekonominin ve hukukun bütünleşme aracı olarak kullanılması yatmaktadır. Ekonominin dinamikleri ve hukukun bütünleşme aracı olarak kullanılması yatmaktadır. Ekonominin dinamikleri ve hukukun ilkeleri kullanılarak, ye devletlerarasında bütünleşmeye yönelik sıkı bir bağ kurulmuştur. Hukuka dayalı bütünleşmenin gerçekleşmesinde Adalet Divanının payı büyüktür. Bütünleşmeye yönelik kararların yaptırım organı Adalet Divanıdır. Hukukun üstünlüğünün sağlanması ve AB kurumlarının hukuka uygun olarak hareket etmelerini sağlamıştır. Adalet Divanı uluslar üstüdür. Diğer AB kurumları 'da uluslar üstüdür fakat Adalet Divanının bu yönü daha belirgindir. Adalet divanında görev yapan yargıçlar ye devletlerin vatandaşlarıdır fakat bu kişiler karar alırken tamamen bağımsız hareket etmek zorundadırlar. Avrupa Komisyonunun ya da Parlamentonun birtakım siyasi baskılara maruz kalması mümkündür. Adalet Divanında görevli yargıçların böyle bir durumla karşılaşması söz konusu olamaz. Avrupa Adalet Divanı bir ülkenin, bir komisyonun ya da bir kişinin şikayeti üzerine olumsuz bir durumda Avrupa Topluluğu Hukukuna ters bir uygulama olup olmadığı

konusunda karar verme yetkisine sahiptir. Bu anlaşmaların uygulanmasına yöneliktir. Avrupa Adalet Divanı aynı zamanda anlaşmalardaki bazı tartışmalı metinlerin nasıl anlaşılması konusunda karar verir. Bu anlaşmaların yorumlanmasına yöneliktir (Canbolat, 1994).

Adalet Divanının yetkisi diğer tüm Avrupa Birliği kurumları gibi sınırlıdır. Sadece kurucu anlaşmada (Roma Anlaşması) açık bir şekilde yetkisine giren hukuk uyumsuzlukları ile ilgili konularla ilgilenmektedir. Adalet Divanının davaları başka yargı organlarının önüne götürülemez (Manisalı, 2004).

2.2.5. Sayıştay

Avrupa Birliği Sayıştay'a kurumsal yapıda Avrupa Birliğinin ilk kurulduğu 1950'lerde yer vermemiştir. 1970-1975 yıllarında o zamanki adıyla Avrupa Topluluğu bütçesinin karara bağlanması usullerinde değişiklik yapmıştır. Bütçenin hukuka ve usule uygun olup olmadığını denetleyecek bir kurum olarak 1975 yılında kurulmuştur (Karluk, 1998).

Mali denetim organı olan Sayıştay'ın temel görevi birliğin tüm gelir ve giderlerini inceleyerek işlemlerin hukuka uygunluğunu sağlamaktır. Her üye devletin Sayıştay'da üyesi bulunmaktadır. Altı yıllık bir süre için atanan Sayıştay üyelerinin bu süre sonunda tekrar atanmaları mümkündür (Canbolat, 1998).

Avrupa Birliğinin bütçe ve fonlarından yararlanan her türlü makamı denetleme yetkisine sahip olan Sayıştay, fonlardan yararlanan üçüncü ülkeleri 'de denetlemektedir. Bu ülkelerin aldıkları yardımları amaca uygun kullanıp kullanmadıklarını araştırmaktadır. Tüm incelemelerini yıllık rapor haline getiren Sayıştay, bu yıllık raporu parlamentoya sunmaktadır. Ayrıca her türlü makamın Sayıştay'ın kendisinden talep ettiği bilgi ve belgeyi sunma zorunluluğu bulunmaktadır (Karluk, 1998).

2.3.Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı süresince tarafsız politikasını benimsemiştir. Ancak savaş sonrası değişen süreçlerle birlikte İkinci Dünya Savaşı sonrasında netleşen iki bloklu dünya platformunda, Türkiye Batı platformunda yerini almıştır. Sovyetler Birliği'nde Stalin'in iktidar olması, Türkiye'nin batı platformunda yer almasının en önemli etkeni olmuştur. Türkiye kuşkusuz dünya üzerinde stratejik bir konuma sahiptir bu stratejik konumun doğurduğu zaruretlere karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin, bulunduğu coğrafya itibariyle de Doğu-Batı bloklarının kesişme noktasında olması taraf seçme zorunluluğunu doğurmuştur sebeplerinden birini oluşturmuştur. Türkiye 1946 senesinde başlayan Marshall destekleriyle Amerika Birleşik Devletleri'nin etkisine fiilen girmeye başlamıştır. Türkiye'de 1950 yılında gerçekleşen iktidar değişimi ile Türkiye'nin küçük bir Amerika olacağı anlayışı daha da güç kazanmıştır. 1952 yılında Türkiye'nin Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'ya girmesiyle bu halkanın eksik kalan kısmı tamamlanmıştır (Manisalı, 2002).

Türkiye Truman Doktrini ve Marshall Yardımı içerisinde yer almıştır. İkinci Dünya Savaşı bitimi sonrasında ise Batıda gerçekleşen bütün oluşumları dikkatli bir şekilde takip etmekteydi. Bu dönem içerisinde özellikle, Avrupa'daki birlik hareketlerinde bulunmaya itina göstermiştir. Türkiye 1949'da Avrupa Konseyi (Council of Europe)'ne, üye olmuştur. Türkiye 1950'li yıllarda Batı Avrupa merkezli hızla gelişen uyum hareketlerini biraz da olsa kaygı ile takip etmiştir. Örneğin, kurulmuş olan Avrupa Demir Çelik Topluluğu Türkiye tarafından dikkatle not edilmiş olsa da Türkiye'nin bu tür bir kuruluşa katılabilmesi gerekli kömür sanayi ve çelik sanayisinin elverişli olmasına bağlıydı. Ancak Türkiye bu konuda yeterli değildi (Çalış, 2006).

Türkiye'de 1950 senesinde gerçekleşen iktidar değişikliğiyle birlikte Türkiye'nin dış politikası Batı'ya yakınlaşmaya itina göstermiştir. Truman Doktrini ile hızlanmaya

başlayan Batılılaşma süreci ve NATO antlaşmasıyla birlikte savunma anlamında güvenlik garantisi elde etmeye devam etmiştir (Bağcı, 1990).

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda uluslararası platformdaki gelişmeleri mercek altına alıp izlemiştir. NATO, OECD gibi örgütlenmelerde etkin bir üyesi haline gelmiştir. Bu amaçla 1958’de Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)’nin kurulmasından sonra Türkiye 1959 yılında topluluğuna ortaklık başvurusu yapmıştır. Bu başvuru dönemin Demokrat Parti lideri ve aynı zamanda başbakan olan Adnan Menderes tarafından yapılmıştır. Adnan Menderes AET’ye yapılmış olan bu başvuru ile Türkiye’nin Avrupa’ya atığı ilk adımı olduğunu söylemiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğu Bakanlar Konseyi, Türkiye’nin başvurusunu kabul etmiş ve üyelik şartlarının gerçekleştirilmesi sürecine kadar geçerli olabilecek ortaklık antlaşmasının imzalanması teklifinde bulunmuştur. Bu anlaşma 12 Eylül 1963’te imzalanmıştır. İmzalanmış olan bu anlaşma 1 Aralık 1964 yılında ise yürürlüğe koyulmuştur (Avrupa Birliği Başkanlığı [ABB], 2019).

Ankara Antlaşması’nın amacı, Türkiye’nin ekonomisinin hızlanmış bir şekilde gerçekleştirerek kalkınmasını sağlamak, halkın yaşam kalitesinin artırılması ve çalışma şartlarının iyileştirilmesini sağlayarak, tarafların ekonomik ve ticari ilişkilerinde dengeli bir şekilde ilerlemeyi ve güçlenmeyi özendirmektir.

Ankara Antlaşması tam üyeliği kararlaştıran çerçeve bir antlaşmasıdır. Ortaklığın ilerlemesi ve tam bütünleşebilmenin gerçekleşebilmesi için bu çerçeve anlaşmanın gerekli olan katma protokoller ve Ortaklık Konseyi Kararları ile tamamlanması hedeflenmiştir. Ortaklık Konseyi, bakanlar düzeyinde eşit bir şekilde Türkiye’nin ve AET’nin temsil edildiği kuruluştur. Ankara Antlaşması’nın Gümrük Birliği’ne üç kademeli süreç ile tasarlanmıştır (Çalış, 2006). Türkdoğan (2000) çalışmasında bu süreci hazırlık, geçiş ve son dönemden oluştuğunu belirtmiştir. Ankara anlaşması, 1970 yılında imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe girmiş olan Katma Protokol ile hazırlık dönemi bitmiştir. Bu dönem

bitiminden sonra geçiş dönemiyle ilgili şartlar netleştirilmiştir. Bu dönemde sanayi, tarım, kişilerin serbest dolaşımının gerçekleştirilmesi taraflar arasında Gümrük Birliği'nin tamamlanabilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Topluluk, Katma Protokol ile 1971 senesinde itibaren tekstil ve petrol ürünlerinin bazıları haricinde Türkiye'nin ithal ettiği bütün sanayi ürünlerindeki gümrük vergisi ve miktarlardaki kısıtlamaları tek taraf olarak sıfırlamıştır. Türkiye'de Avrupa Birliğinden gelen sanayi mallarında gümrük vergilerini sıfırlamayı ngrerek 22 yıllık bir süre Gümrük Birliğinin resmi olarak yürürlüğe girmesini sağlamaya çalışmıştır. 1980'li yılların ikinci yarısına kadar Türkiye ile AB ilişkileri ekonomik ve siyasi olarak istikrarsız şekilde seyir izlemiş, Türkiye'de gerçekleştirilen 1980 darbesinden sonra AB-Türkiye ilişkileri fiilen askıya alınmıştır.

Türkiye'nin 1983 senesinde sivil idarenin kurulması, 1984'ten sonra ekonomide ithal ikameci politikaların terk edilmesi ile Türkiye'nin hızla dışarıya açılma dönemi başlamıştır. 1980 darbesi sonrası AB ve Türkiye ilişkilerinin yeniden eski haline getirilme sürecine adım atılmıştır. Türkiye Ankara anlaşmasında yer alan hazırlık, geçiş ve son dönemlerinin tamamlanmasını beklememiş ve yeniden üyelik için başvuru yapmıştır. Komisyon ise yaptıkları görüşmeler ile 1989 yılında yaptığı açıklamada Türkiye'nin kendi içerisindeki tamamlanmasını gerçekleştiremeden üyeliğe tam olarak kabul olamayacaklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak komisyon Türkiye'nin siyasi, sosyal, ekonomik olarak da gelişmesinin gerekliliğini belirtmiştir. Bu nedenle, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde tarafların aralarındaki ilişkilerin geliştirilmesi önerilerek üyelik müzakereleri için tarih belirlenmemesine karar verilmiştir. Komisyonun nerilerini Türkiye olumlu olarak karşılaşmıştır. Katma protokolde belirlendiği gibi 1995 yılında tamamlanabilmesi açısından yapılması gereken çalışmalara ve gerekli hazırlıkları yapmaya başlamıştır. Müzakereler sonrasında 5 Mart 1995 yılında gerçekleşen Ortaklık Konseyi kararlarınca AB ve Türkiye arasında Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 yılında yürürlükte yer almıştır. Bu yürürlük kararları ile Avrupa Birliği ve Türkiye arasındaki ortaklık anlaşmaları sürecinin

son dönemine gelinmiştir. Türkiye ve AB ilişkilerinin bütünleşmesi amacıyla Gümrük Birliği en önemli kademelerinden birini oluşturmaktadır. Bu süreç Türkiye ile AB'nin geliştirilmeye çalışılan ilişkisine ayrı ve yeni bir açı kazandırmıştır (ABB, 2019).

Türkiye-AB ilişkilerinin dönüm noktası, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'dir. Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmış ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve kesin bir dilde ifade edilmiştir. Helsinki Zirvesi'nde, diğer aday ülkeler için olduğu gibi Türkiye için de Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanmasına karar verilmiştir. Türkiye için hazırlanan ilk Katılım Ortaklığı Belgesi 8 Mart 2001 tarihinde AB Konseyi tarafından onaylanmıştır. Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan önceliklerin hayata geçirilmesine yönelik program v takvimimizi içeren Ulusal Program, 19 Mart 2001 tarihinde Hükümetimiz tarafından onaylanarak Avrupa Komisyonu'na 26 Mart 2001 tarihinde tevdi edilmiştir. Katılım Ortaklığı Belgesi Avrupa Birliği tarafından, 2003, 2005, 2006 ve 2008 yıllarında tekrar gözden geçirilmiştir. Ulusal Program ise, 2003, 2005 ve 2008 yıllarında güncelleştirilmiştir. Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda kararlılığını her fırsatta ortaya koyan siyasi irade, reform çabalarına da ivme kazandırmıştır. Böylece, müzakerelerin açılması için ön şart olan siyasi kriterlerin karşılanmasına yönelik uyum yasası paketleri yoğun bir şekilde Meclisten geçirilmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin kapsamını genişleten, demokrasi, hukukun üstünlüğü, düşünce, ifade özgürlüğü ve insan hakları gibi alanlarda mevcut düzenlemeleri güçlendiren ve güvence altına alan reformlara devam edilmiştir. Bu çerçevede 2002-2004 yılları arasında 8 Uyum Paketi, 2001 ve 2004 yıllarında da 2 Anayasa Paketi TBMM'de kabul edilmiştir. 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde, AB-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktası daha yaşanmış ve Zirve'de Türkiye'nin siyasi kriterleri yeteri ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005'te müzakerelere başlanması kararı alınmıştır (ABB, 2019).

3 Ekim 2005 'te Lüksemburg'da Hükümetler arası Konferansıyla Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. Yine aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır. Böylece, Türkiye ile AB arasındaki inişli çıkışlı ilişki, önemli dönüm noktasını aşarak yeni sürece girmiştir. Katılım Müzakerelerinde mevcut durumda şu ana kadar 16 fasıl müzakerelere açılmış, bir tanesi geçici olarak kapatılmıştır.

Türkiye'nin AB üyelik süreci halen tazeliğini koruyan farklı gelişmeler yaşanan ve çok farklı sonuca gebe süreç olarak karşımızdadır. AB' de son dönemde Brexit süreci ile birlikte bir çözülme veya bir kopma durumu görünse de halen üyelik için başvurumuz devam etmektedir (ABB, 2019).”

2.4.Sosyal Bilgiler Dersi ve AB Tutum İlişkisi

Sosyal bilgiler eğitiminin önemli uzmanlarından olan Barr, Barth ve Shermis (1977) sosyal bilgileri şöyle tanımlamaktadırlar, “ Sosyal bilgiler vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesidir.”

Sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili bilgi üreten ve bu alanda uluslararası en büyük kuruluşlardan biri olan ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) ise, sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır;

Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasi bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eş güdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, küresel bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Anonim, 2016).

Öğretmen eğitim sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur. Eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği ne kadar işlevsel seçilip organize edilirse edilsin, o hedefler ve kavrayışlara sahip öğretmenler elinde yürütülmedikçe, eğitimden beklenen sonucun alınması olanaklı değildir (Sünbül, 2001). Her öğretmenin duygu, düşünce ve tutumunun hiç kuşkusuz öğrenci üzerinde belirleyici bir etkisi söz konusudur, öğretmenin öğrenciler tarafından rol model alındığı gerçeği de bu konuyu desteklemektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrenciler üzerinde olumlu veya olumsuz etkisinin olduğu yapılan araştırmalarla ortaya koyulmuşken, öğretmenin verdiği dersle anlattığı konuyla ilgili tutumu öğrencileri doğrudan etkileyebilmekte hatta öğrencilerin

anlatılan konuya veya bu konu ile ilgili konulara ilişkin duygu, düşünce ve tutumlarına temel oluşturabilmekte, mevcut tutumlarını değiştirebilmekte ya da geliştirebilmektedir.

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1999). Tutumlar nesneler, insanlar ya da olaylar hakkında olumlu ya da olumsuz değerlendirme ifadeleridir. Tutumlar, insanın bir şey hakkında ne hissettiğini ifade eder (Robbins, 1994).

Tutumu etkileyen kuşkusuz birçok neden vardır bunları sıralamak ve sınırlandırmak mümkün değildir anlık bile tutunlar değişiklik gösterebilmektedir. Eğitim-öğretim sistemimizde ve öğretmenlik mesleğinin çalışma koşullarında sürekli değişiklikler yapılmaktadır. Bu bağlamda geleceğin öğretmenleri olan eğitim fakültesi öğrencilerinin okudukları bölümleriyle alakalı, öğretmen olduklarında verecekleri derslerle alakalı tutumlarının sürekli güncel tutulması gelecek nesillere neyin nasıl öğretileceği konusunda fikir sahibi olmamıza katkı sağlayacak ve müfredatta değişiklik ihtiyacı doğduğunda yerinde ve zamanında değişiklikler yapılmasına imkan tanıyacaktır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle ifade edilmektedir: sosyal bilgiler Öğretim Programı ile öğrencilerin;

Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,

Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,

Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri, (MEB) sosyal bilgiler dersi öğretim programı amaçları arasında yer almaktadır. AB'nin küresel bağlamda etkin bir kuruluş olması sosyal bilgiler dersi öğretim programının amaçları arasında işlenen konularda kendine yer bulmasına imkan tanımış, öğrencilere öğretilmesi ihtiyacı

doğmuştur. AB konuları eğitim öğretim hayatında öğrencilerin karşısına ilk kez sosyal bilgiler dersinde çıkmaktadır.

Günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji, kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket hâlinindedir. Böyle bir dönemde devletler de kendisi dışındakilerle bir yandan iş birliği yaparken diğer taraftan rekabet etmektedirler. Öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler dersi 4.sınıf Küresel Bağlantılar öğrenme alanında karşılaştığımız Avrupa Birliği kuruluşunu sosyal bilgiler dersi 7. sınıf öğrenme alanı olan Küresel Bağlantılar, Türkiye'nin İlişkide Olduğu Ekonomik Bölge ve Kuruluşlar başlığı altında detaylıca anlatıldığı görmekteyiz.

2.5.İlgili Araştırmalar

Atay Kayış & Öztürk (2009), Araştırmada AB'ye tam üye olunması yolunda yapılacak muhtemel bir referandumda Türk vatandaşlarının tutumlarını analizine çalışılmıştır. 2007 yılında yapılan Yaşam Memnuniyet Anketin verileri kullanılarak Logit Modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Modelde; kişisel faktörlerin yanında kişilerin var olan kamusal hizmetlere ilişkin algılamaları ve tam üyeliğin beklenen etkileri göz önüne alınmış, sonuçlarına göre, algılama ve beklentileri yansıtan değişkenlerin kişisel değişkenlere göre AB'ye tam üyelik üzerinde istatistiksel olarak ön planda olduğu gözlenmiştir.

Taşkaya, Ünal, & Akbaşlı (2010), çalışmasında; sınıf öğretmeni adaylarının AB'ye ilişkin tutumlarının ortaya koyulması amaçlanmış, tarama türü, betimsel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman, Gazi, Mersin, Pamukkale ve Selçuk üniversitelerinde 2007-2008 öğretim yılında eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemde yer alan kişiler tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenliği öğrencilerinin AB'ye ilişkin tutumlarının genel olarak olumsuz olduğu ve tutumlarında cinsiyet, sınıf, AB

lkelerinde akrabalarının bulunma durumları değişkenlerinin tutumu değiştirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Er (2010) alışmada; sosyal bilgiler ğretmen adaylarının AB'ye ilişkin tutumları öğrenilmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinde tasarlanan çalışma araştırmacı tarafından geliştirilen ğretmen adaylarının kişisel özelliklerini belirlemeyi hedefleyen 9 problem 55 ifade olmak üzere 64 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre dikkat çeken; Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin siyasi ve askeri açıdan katkı sağlayacağı, Türkiye'nin AB'ye yeliğinin Türk – Yunan ilişkilerine olumlu katkı sağlayacağı, katılımcı görüşleri ile değişkenler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, Türkiye'nin AB'ye üyeliğini engelleyen nedenler arasında din faktörünün önemli bir etken olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yazgan ve Aktaş (2012), Araştırma 2012 yılında ocak ayında ankırı ilinde AB algılamasına ilişkin veriler ortaya koymak için 400 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre ankırı ili örnekleminin AB algılaması, destek eğilimi bakımından Türkiye'nin AB'ye yönelik kamuoyu tutumu ile genel olarak benzerlik gösterdiği, ancak AB yeliğinin kültürel maliyetinin büyük ölçüde ön plana çıktığı görülmüştür. AB'nin Türkiye'ye adaletli davranmadığı şeklinde bir algı olduğunu tespit etmiştir.

nal, Dursun, zkan, İzmirlı, Altay & Akın Gürdal, (2012), araştırmada niversite eğitimi alan ğrencilerin Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine bakış açıları ve AB yeliğinden ekonomik ve özgürlükler anlamında beklentileri çalışılmıştır. Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulunda eğitim gören 483 ğrenci ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda, öğrencilerin %46,6'sının Türkiye'nin AB yeliğine sıcak baktığı ve AB yeliğinin ülkemizin olanaklarına ve özgürlüklerine katkı sağlayacağına inandıkları tespit edilmiştir.

Alkan (2013), Araştırmada Türkiye'deki niversite ğrencilerinin AB hakkındaki algılarının tespit edilmesine çalışılmıştır. Türkiye'de 14 üniversitede eğitim gören

öğrencilerle yapılan çalışma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin AB'nin gelecekte küresel aktör olacağı, AB'nin aynı kalacağı yönünde görüşlerinin olduğu ve neredeyse bütün üniversite öğrencilerinin AB konusunda bir fikri olduğu şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Altunay ve Tonbul (2014), araştırmada ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin Türkiye'nin AB'ye uyumuna ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanan veriler ile belirlenmiştir. Çalışmada İzmir ilinde 2010-2011 öğretim yılında görev yapmakta olan 28 eğitimci ile amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya göre AB uyumunu geliştirmek için AB bilinci sağlanmalı, eğitim müfredatı ve yönetim yapısının değiştirilmesi, öğretmen yeterliliklerinin artırılması gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Göral vd. (2014) çalışmada; 2004 – 2014 arasında üniversite öğrencilerinin AB tutumunda gözlenen değişikliklerin tespiti yılında yaptıkları çalışmadan bu yana üniversite öğrencilerinin AB algısında yaşanan değişikliklerin belirlemesi amaçlanmıştır. Marmara Üniversitesi öğrencilerinden 1.653 kişiyle yapılan çalışmada, toplumun siyasal, ekonomik ve sosyal açıdan farklı kesimlerin AB sürecindeki kararsızlığı sürdürdüğü, hem AB tarafının hem de Türk tarafının üyelik sürecinin başarısı için kamuoyunun tatmin edici bir performans sergilenmesi gerektiği, kamuoyunun nabzının sürekli ölçülmesi Türk – AB ilişkileri açısından önemli olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Karakuzu, Aktoprak, Erk ve Limon (2015), çalışmada Türkiye'de meslek yüksekokullarında eğitim alan öğrencilerin AB'ye yönelik algıların ortaya çıkarılmasını hedeflenmiştir. Uzunköprü Meslek Yüksekokulu'ndaki 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde eğitim gören öğrencilere yönelik ankette çalışması yapılmıştır. Karşılaştırmalı analize göre UMYO öğrencilerinin AB'ye olan inancı ve desteğinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özsöz, İleri, Çatır, Ceran ve Özkan (2015), çalışmalarında Türkiye kamuoyunda AB'ye ilişkin farkındalık düzeyini ve Türkiye'nin AB üyeliğine destek konusundaki görüşlerinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma TÜİK örneklem verileri dikkate alınarak, Türkiye genelinde 18 yaş ve üste seçmen nüfusunu temsil eden kişilerle kantitatif araştırma ve yüz yüze görüşme metodu uygulanmıştır. AB hakkında yaygın bilgi kaynaklarının televizyon, gazete, radyo gibi geleneksel medya araçları ve internet olduğu sonucuna, her 10 kişiden 4'ü için AB yüksek refah düzeyi ve ekonomik gelişme, her 10 kişiden 3'ü için demokrasi ve özgürlük anlamına geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tonus (2015), araştırmada Avrupa Birliği ve Türkiye ile ilişkilerine yönelik bilgi, algı ve tutumlarda Eskişehir ilinin Türkiye geneline göre olumlu yönde farklılık olacağı varsayımından hareketle Haziran 2004-Eylül 2004 döneminde Eskişehir'de yaşayan 20 yaş üzeri 1.106 katılımcıdan yüz yüze görüşme tekniği ile toplanan verilerden elde edilen bulgular Eskişehir kamuoyunda AB'ye bakışın Türk kamuoyuna göre olumlu yönde olduğunun değerlendirmesine olanak sağlamıştır.

Akdemir (2017), Türkiye'nin farklı bölge ve şehirlerinde yaşayan Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencilerinin Türkiye - AB ilişkileri ve AB konusundaki algı, tutum, davranış ve bilgi düzeylerini analizine çalışılmıştır. Araştırmada anket esasına dayalı olarak 745 öğrenciye sorulan sorulardan çıkan 5 temel bulgu öngörülmüştür. Bu bulgulardan ilki Türkiye'nin AB üyeliğini desteklediği, ikincisi Türkiye'nin AB'ye hiçbir zaman üye olamayacaklarını ortaya koyulması, üçüncü bulgu katılımcıların AB'nin Türkiye'ye yönelik politikalarında samimi davranıp davranmadığı konusundaki görüşler, dördüncü bulgu AB üyeliğini Müslüman Türkiye'nin Hristiyan bir birliğe katılımı olarak değerlendirildiği, son bulgu ise öğrencilerin yapılan bu çalışmadan memnun oldukları şeklindedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Creswell (2014)'in belirttiği üzere 'tarama modeli, bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin sayısal olarak betimlenmesini imkân tanır' anlamına gelmektedir. Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz & Kılıç (2014)'ın belirttiği üzere de 'bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalar tarama araştırmaları olarak tanımlanabilir'. Tarama modeli, eskiden var olmuş veya günümüzde hala daha var olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, konu ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Durumları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır düşüncesi hakimdir (Karasar, 2002).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada random örnekleme yolu kullanılarak Türkiye'nin farklı bölgelerinden 9 devlet üniversitesinde farklı sınıflarda öğrenim gören 736 öğretmen adayı çalışma grubu olarak seçilmiştir.

Kish (1965)'in belirttiği üzere “random örnekleme, evrendeki her elemanın seçilme olasılığının sıfırdan büyük olduğunun bilindiği örneklemedir” (s.20). Rastgele seçilen örnekleme olan random örneklemlerde örneklem hatası da hesaplanabilmektedir (Sencer & Irmak'tan aktaran Ergin, 1994). Random kelimesi rastgele bir şekilde seçilmiş olarak algılansa da aslında gelişigüzel bir seçme söz konusu değildir. Random örneklemede belli bir yöntem belirlenir ve seçimler o yöntem ile yapılır. Random örneklemler seçim yapılan grubun tarafsız bir kesiti niteliğindedir.

Tablo 1
Çalışma Grubunun Cinsiyet Durumuna İlişkin Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Kadın	478	64,9
Erkek	258	35,1
Toplam	736	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi 736 kişilik çalışma grubunun %64,9’unu (478) kadın %35,1’ini (258) erkektir.

Tablo 2
Çalışma Grubunun Yaş Durumuna İlişkin Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
18-20	276	37,5
21-23	411	55,8
24-26	49	6,7
Toplam	736	100,0

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubunun %37,5'ini (276) 18-20 yaş grubu %55,8'ini (411) 21-23 yaş grubu ve %6,7'sini (49) ise 24-26 yaş grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3

Çalışma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversitelere İlişkin Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Üniversite 1	84	11,4
Üniversite 2	121	16,4
Üniversite 3	90	12,2
Üniversite 4	45	6,1
Üniversite 5	90	12,2
Üniversite 6	73	9,9
Üniversite 7	49	6,7
Üniversite 8	94	12,8
Üniversite 9	90	12,2
Toplam	736	100,0

Tablo 3'de görüldüğü üzere katılımcıların %16,4'ü (121) Üniversite 2; %12,8'i (94) Üniversite 8; %12,2'si (90) Üniversite 3; %12,2'si (90) Üniversite 5; %12,2'si (90) Üniversite 9; %11,4'ü (84) Üniversite 1; %9,9'u (73) Üniversite 6; %6,7'si (49) Üniversite 7; %6,1'i (45) Üniversite 4 oluşmaktadır.

Tablo 4

Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyine İlişkin Dağılımı

Sınıf	Frekans	Yüzde
1	160	21,7
2	205	27,9
3	213	28,9
4	158	21,5
Toplam	736	100,0

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 21,7'si (160) 1. sınıf; %27,9'u (205) 2. sınıf; %28,9'u (213) 3. sınıf; ve 21,5'i (158) 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 5

Çalışma Grubunun Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımları

Yerleşim birimi	Frekans	Yüzde
Köy	108	14,7
Kasaba	76	10,3
Şehir	552	75,0
Toplam	736	100,0

Tablo 5’de görüldüğü gibi üniversite öncesinde öğrencilerin %14,7’si (108) köy; %10,3’ü (76) kasaba ve %75’i (552) ise şehirde yaşamaktadır.

Tablo 6

Çalışma Grubunun Baba Eğitim Seviyelerine İlişkin Dağılımı

Baba eğitimi	Frekans	Yüzde
İlkokul	252	34,2
Ortaokul	180	24,5
Lise	198	26,9
Üniversite	106	14,4
Toplam	736	100,0

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların baba eğitim seviyeleri dağılımının %34,2’si (252) ilkokul; %24,5’i (180) ortaokul; %29,9’u (198) lise ve %14,4’ü (106) üniversite olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Çalışma Grubunun Anne Eğitim Seviyelerine İlişkin Dağılımı

Anne eğitimi	Frekans	Yüzde
İlkokul	378	51,4
Ortaokul	177	24,0
Lise	120	16,3
Üniversite	61	8,3
Toplam	736	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların ana eğitim seviyeleri dağılımının %51,4'ü (378) ilkokul; %24'ü (177) ortaokul; %16,3'ü (120) lise ve %8,3'ü (61) üniversite olduğu görülmektedir.

Tablo 8

Çalışma Grubunun Aile Gelir Düzeyine İlişkin Dağılımları

	Frekans	Yüzde
0-1500	122	16,6
1501-3000	366	49,7
3001-6000	210	28,5
6000+	38	5,2
Toplam	736	100,0

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların aile gelir düzeylerinin %16,6'sının (122) 0-1500 arası; %49,7'sinin (366) 1501-3000 arası; %28,5'inin (210) 3001-6000 arası ve %5,2'sinin (38) 6000 üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Çalışma Grubunun AB'ye Üye Bir Ülkede Bulunma Durumu

AB'de bulunma	Frekans	Yüzde
Evet	39	5,3
Hayır	697	94,7
Toplam	736	100,0

Tablo 9'da görüldüğü gibi 736 kişilik katılımcıların % 5,3'ü (39) evet; % 94,7'si (697) hayır cevabın vermiştir.

Tablo 10

Çalışma Grubunun AB'ye Üye Herhangi Bir Ülkede Akrabasının Bulunma Durumu

AB'de akrabası olma	Frekans	Yüzde
Evet	336	45,7
Hayır	400	54,3
Toplam	736	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi katılımcıların % 45,7'si (336) evet; % 54,3'ü (400) hayır cevabın vermiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Avrupa Birliği tutum ölçeği kullanılmıştır.

Ölçeği geliştirilmesinde ilk olarak alanyazın incelenerek konuyla ilgili daha önce geliştirilmiş bir ölçek olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. AB konusunda birçok ölçek olduğu tespit edilmiş, ancak AB konusu güncel gelişmelere açık olduğundan sürekli yeni ölçekler geliştirilmesi gerektiği öngörülmüştür. Yeni bir ölçek geliştirmek amacıyla alanyazın okunarak 65 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Alan uzmanlarından ve dil uzmanından gelen dönütler neticesinde 3 madde uygun olmadığı için ölçek taslağından çıkarılmıştır.

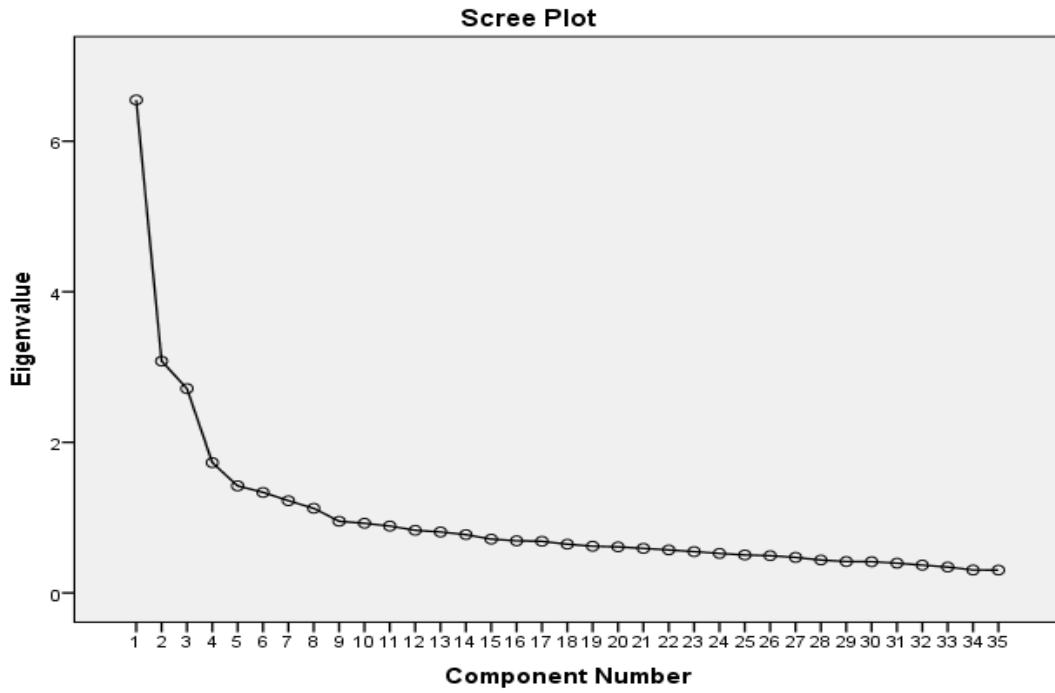
Kalan 62 madde üzerinden oluşturulan ölçek taslağı Gazi Üniversitesi öğrencilerine gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Ölçekteki maddeler 5’li likert tipi derecelendirme ile “Kesinlikle katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Tamamen katılıyorum” (5) olarak derecelendirilmiştir.

62 maddeden oluşan ölçeğin taslak forumu 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesinde farklı anabilim dallarında öğrenim gören 421 öğrenciye uygulanmıştır.

Ölçeğin taslak formundan elde edilen veriler üzerinden geçerlik ve güvenirliğini test etmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır.

AFA için SPSS 22.0 paket program kullanılmış ve bu analizde ölçekte yer alan maddelerin hangi faktörler ile ilgili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu aşamada verilerin temel bileşenler analizine uygun olup olmadığının saptanması için Kaiser Meyer Olkin testi (KMO) ve Barlett küresellik testi tekniklerinden yararlanılmıştır. Faktör analizine başlamadan önce verilerin uygunluğunu belirlemek için Kaiser Meyer Olkin katsayısı hesaplanmış ve Barlett küresellik testi yapılmıştır. KMO, 0,83 olarak hesaplanmıştır. Barlett küresellik testi sonucu ise; $\chi^2 = 7911,590$; $sd=1891$ $p=0,00$ olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan ilk AFA sonucunda ölçek maddelerinin 17 faktör altında toplanmıştır. Bu 17 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans %59,013 olarak tespit edilmiştir. Burada bazı faktörlere çok az sayıda maddenin yük verdiği, bazı maddelerin birden fazla faktöre yük verdiği ve bazı maddelerin yük değerlerinin ise düşük olduğu görülmüş ve ölçekten bu maddeler çıkarılarak AFA tekrarlanmıştır. Yapılan işlemler sonucunda kalan 35 maddenin 6 faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu faktörlere ait öz değerler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Faktörlere ait öz değerler

Bu analizlerde dik döndürme tekniklerinden varimax kullanılmış ve faktör yüklerinin alt kesim noktası olarak .40 alınmıştır. Bu değer altında faktör yüküne sahip maddeler işleme alınmamıştır. Tablo 11’de geriye kalan 35 maddeye ait AFA değerleri verilmiştir.

Tablo 11

AB Tutum Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Ait AFA Değerleri

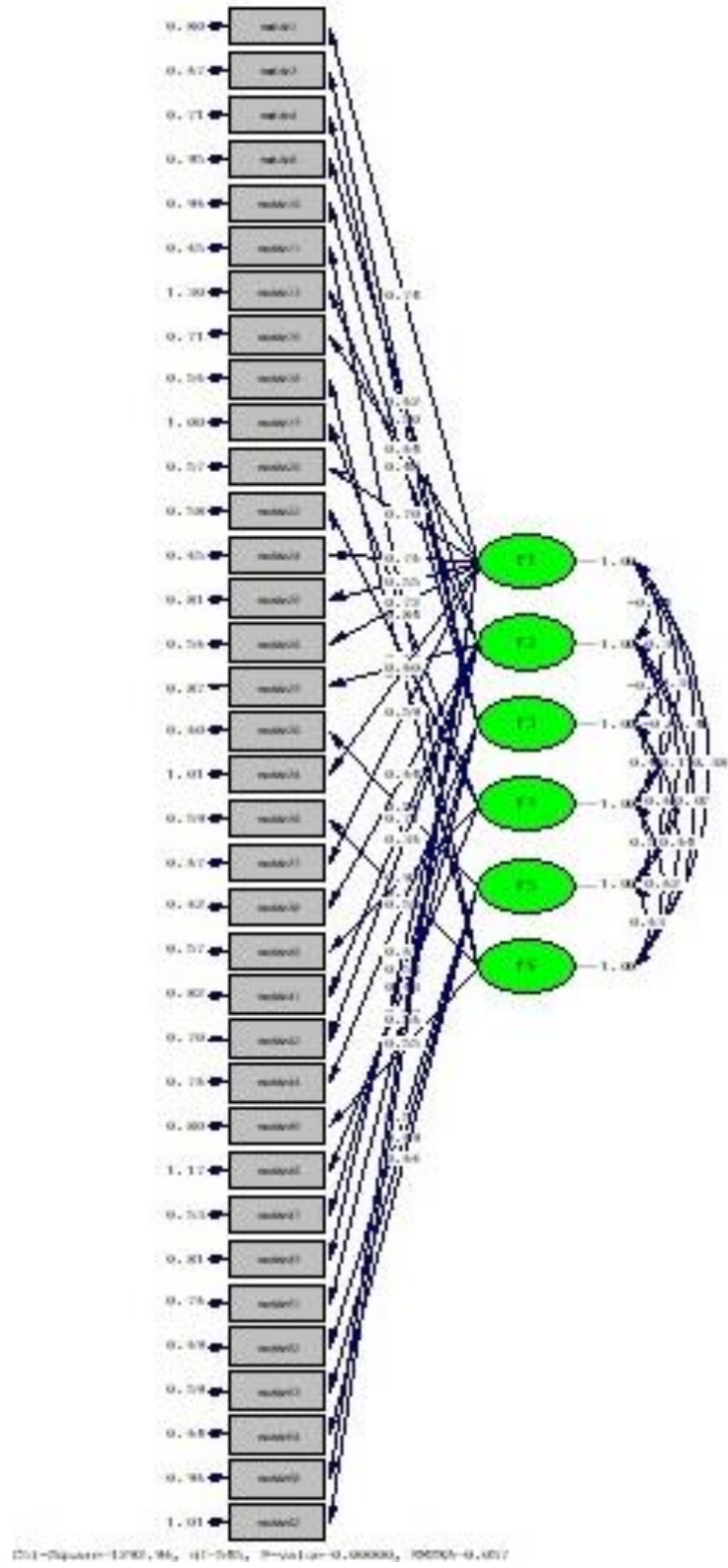
	1	2	3	4	5	6
Madde20 Televizyondan AB ile ilgili haberleri takip ederim.	,726					
Madde24 AB ile alakalı tartışma programları izlemek beni heyecanlandırır.	,719					
Madde1 AB'nin siyasi adımlarını dikkatle takip ederim.	,712					
Madde26 AB ile ilgili konularda konuşmak beni mutlu eder.	,689					
Madde15 AB'nin ekonomi ile alakalı politikaları dikkatimi çeker.	,618					
Madde34 AB ile alakalı belgesel programları ilgimi çekmez.	,571					
Madde25 Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olduğuma inanıyorum.	,568					
Madde58 AB ile alakalı kitap okurum.	,549					
Madde37 AB ülkelerinde yayınlanan makaleleri heyecan verici bulurum.	,549					
Madde62 AB ülkelerinin eğitim politikaları takip ederim	,532					
Madde41 AB'nin bir Hristiyan Klubü olduğunu düşünüyorum.	,685					
Madde49 Türkiye'nin AB'ye tam üye olarak hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini düşünüyorum.	,672					
Madde38 AB'nin İslam dinine karşı olumsuz tutum sergilediğini düşünüyorum.	,664					
Madde8 Türkiye'nin müslüman bir ülke olmasının AB açısından endişe verici bir durum olduğuna inanıyorum.	,574					
Madde29 AB'nin Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görmediğini düşünüyorum.	,532					
Madde42 Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesinin AB'ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğuna inanıyorum.	,514					
Madde13 Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda Türkçe'nin olumsuz etkileneceğini düşünüyorum.	,481					
Madde3 AB'nin Dünya siyasetinde etkin rol aldığını düşünüyorum.	,685					
Madde51 AB'nin Dünya ekonomisine yön verdiğine inanıyorum.	,658					
Madde47 AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu düşünüyorum.	,561					
Madde4 AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşünüyorum.	,533					
Madde10 AB'nin Dünya politikaları üzerindeki gücünün zamanla kaybolacağı inancındayım.	,497					

Madde44 AB'nin dünyadaki teknolojik gelişmelere liderlik yaptığı inancındayım.	,475
Madde40 AB üye ülkelerinin herhangi birinde eğitim almak isterim.	,708
Madde22 AB vatandaşları ile aynı ortamda yaşayabileceğimi düşünüyorum.	,683
Madde46 Turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istemem.	,645
Madde19 AB ülkelerinin herhangi birinde yaşamak isterim.	,606
Madde54 AB'nin dünya mirasına sahip çıktığını düşünüyorum.	,739
Madde53 AB'nin güvenli bir bölge olduğunu düşünüyorum.	,644
Madde30 AB'nin kalkınma modellerinin doğru olduğunu düşünüyorum.	,534
Madde52 AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur.	,506
Madde45 Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetindeki etkisini arttıracığını düşünüyorum.	,677
Madde11 Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde ülkemizin dünya siyasetindeki etkisinin artacağını düşünüyorum.	,656
Madde18 Türkiye'nin AB'ye girmesi ile Türkiye'de ekonomik büyümenin hızlanacağı kanaatindeyim.	,626
Madde36 Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde ülkemizdeki eğitim sisteminde gözle görülür ilerlemelerin olacağı inancındayım.	,527

Yapılan AFA sonucunda geriye kalan 35 maddenin 6 faktör altında toplandığı görülmüştür. Tablo 1'de AFA'ya ait faktör yük değerleri her bir faktör için yüksek olandan düşük olana doğru olacak şekilde sıralanmıştır. Tablo 1'e göre geliştirilmekte olan 35 maddelik ölçeğin 6 faktörde toplandığı, 1. faktörün 10, 2. faktörün 7, 3. faktörün 6, 4. faktörün 4, 5. faktörün 4 ve 6 faktörün ise 4 maddeden oluştuğu görülmektedir.

Ölçek faktörlerinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları sırasıyla, 1. Faktör için ,840; 2. Faktör için ,705; 3. Faktör için ,674; 4. Faktör için ,697; 5. Faktör için ,682; 6. Faktör için ,722 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ise ,837 olarak hesaplanmıştır.

AFA'dan elde edilen sonuçlar Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile doğrulanmıştır. Ölçeğe ait DFA path diagram ve faktör yükleri Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Avrupa Birliği tutum ölçeğine ait DFA path diyagramı

DFA için de Lisrel 8.7 paket programı kullanılmış ve AFA da ortaya çıkarılan modelin uygunluğu kontrol edilmiştir. Bu uyumu değerlendirmek için chi-square (χ^2), Serbestlik Derecesi (SD), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Incremental Fit Index (IFI), Comparative Fit Index (CFI) ve Root-Mean-Square Error of Approximation (RMSEA) değerlerine bakılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı için ise tutum ölçeğinin tümü ve onu oluşturan faktörlere ait Cronbach-Alfa değerleri hesaplanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği için ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin uyum indeksleri RMSEA=,057, χ^2 =1292,96, sd=545 CFI=,92, NFI=,87 NNFI=,91, IFI=,92, AGFI=,83 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular sonucunda ölçeğin 35 madde 6 faktörden oluştuğu sonucu doğrulanmıştır. Bu bulgulara göre ölçeğin Avrupa Birliğine yönelik tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü söylenebilir. Yapılan bu işlemler sonucunda son hali verilen ölçek EK1’de verilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Science for Personal Computers) programı kullanılarak yapılmıştır. Frekans, yüzde ve ortalama gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem varyansların homojen olmadığı örneklemelerde Mann-Whitney U Testi ve İlişkisiz Örneklem için varyansların homojen olmadığı örneklemelerde İlişkisiz Örneklem için Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır.

Araştırma probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutum düzeylerini belirlemek amacıyla frekans, yüzde ve aritmetik ortalama betimsel istatistikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin üniversite öncesi yaşadıkları yerleşim birimlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin ailelerinin maddi durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın beşinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın altıncı alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın yedinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin daha önce Avrupa Birliği ülkelerinde

bulunma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sekizinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin daha önce Avrupa Birliği ülkelerinde akrabası bulunma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminin analizinde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliğine yönelik tutumları öğrencilerin yaş düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların analizleri ve yorumları yer almaktadır.

4.1. Araştırma Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın probleminde sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin Avrupa Birliği ile ilgili tutumlarının nasıl olduğunu araştırmak için “Avrupa Birliği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Betimsel analiz sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliğine yönelik tutum düzeyleri gösteren boyutlara ayrılmış tablolara aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 12

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.AB’nin siyasi adımlarını dikkatle takip ederim.	58	7,9	181	24,6	185	25,2	227	30,8	84	11,4	2,87	1,14
2.AB ülkelerinin eğitim politikaları takip ederim.	62	8,4	261	35,5	168	22,9	183	24,9	61	8,3	3,10	1,12
5.AB ile alakalı kitap okurum.	29	3,9	91	12,4	190	25,8	259	35,2	167	22,7	2,40	1,08
15. AB’nin ekonomi ile alakalı politikaları dikkatimi çeker.	92	12,5	224	30,4	223	30,4	150	20,4	46	6,3	3,22	1,10
20. Televizyondan AB ile ilgili haberleri takip ederim.	80	10,9	250	34,0	202	27,4	151	20,5	53	7,2	3,20	1,10
24. AB ile alakalı tartışma programları izlemek beni heyecanlandırır.	50	6,8	129	17,5	215	29,2	233	31,7	109	14,8	2,70	1,12
25. Türkiye’nin AB’ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olduğuma inanıyorum.	62	8,4	181	24,6	259	35,1	172	23,4	62	8,4	3,01	1,07
26. AB ile ilgili konularda konuşmak beni mutlu eder	47	6,4	116	15,8	209	28,4	230	31,3	134	18,2	2,60	1,14
33. AB ülkelerinde yayınlanan makaleleri heyecan verici bulurum.	47	8,4	108	14,7	235	31,9	222	30,2	124	16,8	2,64	1,11
34. AB ile alakalı belgesel programları ilgimi çekmez.	95	12,9	196	26,6	212	28,8	162	22,0	71	9,6	3,11	1,17

"AB'nin siyasi adımlarını dikkatle takip ederim." ifadesine katılımcıların %7,9'u "tamamen katılıyorum", 24,6'sı "katılıyorum", %25,2'si "kararsızım", %30,8'i "katılmıyorum" ve %11,4'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,87$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının AB'nin siyasal adımlarını takip etmeyenlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür.

"AB ülkelerinin eğitim politikaları takip ederim" ifadesine katılımcıların %8,4'ü "tamamen katılıyorum", %35,5'i "katılıyorum", %29,9'u "kararsızım", %24,9'u "katılmıyorum" ve %8,3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,10$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %43,9'unun AB'nin eğitim politikalarını takip ettiği şeklinde yorumlanabilir.

"AB ile alakalı kitap okurum." ifadesine katılımcıların %3,9'u "tamamen katılıyorum", %12,4'si "katılıyorum", %25,8'i "kararsızım", %35,2'si "katılmıyorum" ve %22,7'si "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,40$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular ışığında katılımcıların çoğunun AB ile ilgili kitaplar okumadığı görülmektedir.

"AB'nin ekonomi ile alakalı politikaları dikkatimi çeker." ifadesine katılımcıların %12,5'i "tamamen katılıyorum", 30,4'ü "katılıyorum", %30,4'ü "kararsızım", %20,4'ü "katılmıyorum" ve %6,3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,22$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak katılımcıların %42,9'unun AB'nin ekonomi politikalarının dikkatini çektiği görülmektedir.

"Televizyondan AB ile ilgili haberleri takip ederim." ifadesine katılımcıların %10,9'u "tamamen katılıyorum" %34'ü "katılıyorum", %27,4'ü "kararsızım", %20,5'i "katılmıyorum" ve %7,2'si "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,20$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre katılımcıların %27,7'si televizyondan AB ile ilgili haberleri takip etmediğini, %44,9'u takip ettiğini bildirmiştir.

"AB ile alakalı tartışma programları izlemek beni heyecanlandırır. " ifadesine katılımcıların %6,8'i "tamamen katılıyorum", %17,5'i "katılıyorum", %29,2'si "kararsızım", %31,7'si "katılmıyorum" ve %14,8'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,70$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakıldığında katılımcıların %24,3'ü AB ile tartışma programlarını izlemenin kendilerini heyecanlandığını söylemiştir.

"Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olduğuma inanıyorum. " ifadesine katılımcıların %8,4'ü "tamamen katılıyorum", %24,6'sı "katılıyorum", %35,1'i "kararsızım", %23,4'ü "katılmıyorum" ve %8,4'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,01$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak katılımcıların Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olup olmama durumu arasında kayda değer bir fark olmadığı gözlenmektedir.

"AB ile ilgili konularda konuşmak beni mutlu eder. " ifadesine katılımcıların %6,4'ü "tamamen katılıyorum", %15,8'i "katılıyorum", %28,4'ü "kararsızım", %31,3'ü "katılmıyorum" ve %18,2'si "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,60$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre katılımcıların %49,5'i gibi yarıya yakın bir kısmı AB ile ilgili konularda konuşmanın mutlu etmediğini söylemiştir.

"AB ülkelerinde yayınlanan makaleleri heyecan verici bulurum." ifadesine katılımcıların %6,4'ü "tamamen katılıyorum", %14,7'si "katılıyorum", %31,9'u "kararsızım", %30,2'si "katılmıyorum" ve %16,8'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,64$ olarak gerçekleşmiştir.

"AB ile alakalı belgesel programları ilgimi çekmez." ifadesine katılımcıların %12,9'u "tamamen katılıyorum", %26,6'sı "katılıyorum", %28,8'i "kararsızım", %22'si "katılmıyorum" ve %9,6'sı "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,11$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular ışığında ilgili ifadeye %31,6'sı katılmadığını; %39,5 katıldığını belirtirken %28,8'i gibi önemli bir oranı da kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 13

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
8. Türkiye’nin müslüman bir ülke olmasının AB açısından endişe verici bir durum olduğuna inanıyorum.	277	30,8	218	29,6	156	21,2	69	9,4	66	9,0	3,63	1,25
13. Türkiye’nin AB’ye girmesi durumunda Türkçe’nin olumsuz etkileneceğini düşünüyorum.	97	13,2	129	17,5	228	31,0	156	21,2	126	17,1	2,88	1,26
16. AB’nin bir Hristiyan Kulübü olduğunu düşünüyorum.	158	21,5	161	21,9	247	33,6	103	14,0	67	9,1	3,23	1,21
17. AB’nin İslam dinine karşı olumsuz tutum sergilediğini düşünüyorum.	254	34,5	215	29,2	165	22,4	65	8,8	37	5,0	2,20	1,15
23. Türkiye’nin AB’ye tam üye olarak hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini düşünüyorum.	214	29,1	176	23,9	232	31,5	76	10,3	38	5,2	2,38	1,15
29. AB’nin Türkiye’yi bir Avrupa ülkesi olarak görmediğini düşünüyorum.	218	29,6	299	40,6	134	18,2	60	8,2	25	3,4	3,85	1,04
31. Türkiye’nin üyelik sürecinin uzun sürmesinin AB’ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğuna inanıyorum.	194	26,4	266	36,1	192	26,1	59	8,0	25	3,4	3,74	1,04

"Türkiye'nin Müslüman bir ülke olmasının AB açısından endişe verici bir durum olduğuna inanıyorum." ifadesine katılımcıların %30,8'i "tamamen katılıyorum", %29,6'sı "katılıyorum", %21,2'si "kararsızım", %9,4'ü "katılmıyorum" ve %9'u "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,63$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre %60,4 gibi büyük bir oranın olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir.

"Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda Türkçe'nin olumsuz etkileneceğini düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %13,2'si "tamamen katılıyorum", %17,5'i "katılıyorum", %31'i "kararsızım", %21,2'si "katılmıyorum" ve %17,1'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,88$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda Türkçe'nin olumsuz etkileneceği görüşüne katılımcıların %38,3'ü katılmadığını; %30,5'i katıldığını ve %31'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

"AB'nin bir Hristiyan Kulübü olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %21,5'i "tamamen katılıyorum", %21,9'u "katılıyorum", %33,6'sı "kararsızım", %14'ü "katılmıyorum" ve %9,1'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,23$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular ışığında katılımcıların önemli bir kısmı (%43,4) katıldığını belirtmiştir.

"AB'nin İslam dinine karşı olumsuz tutum sergilediğini düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %34,5'i "tamamen katılıyorum", %29,2'i "katılıyorum", %22,4'ü "kararsızım", %8,8'i "katılmıyorum" ve %5'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,20$ olarak gerçekleşmiştir. Buna bakılarak katılımcıların önemli bir kısmı (%63,7) AB'nin İslam dinine karşı olumsuz bir tutum sergilediğini düşünmektedir.

"Türkiye'nin AB'ye tam üye olarak hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %29,1'i "tamamen katılıyorum", 23,9'u "katılıyorum", %31,5'i "kararsızım", %10,3'ü "katılmıyorum" ve %5,2'si "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,38$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular ışığında katılımcıların yaklaşık yarısı (%53) ilgili ifadeye katıldığını belirtmiştir.

"AB'nin Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görmediğini düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %29,6'sı "tamamen katılıyorum", %40,6'sı "katılıyorum", %18,2'si "kararsızım", %8,2'si "katılmıyorum" ve %3,4'ü "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,85$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara göre öğretmen adaylarının %70,2'si AB'nin Türkiye'yi Avrupa ülkesi olarak görmediğini ifade etmiştir.

"Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesinin AB'ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğuna inanıyorum." ifadesine katılımcıların %26,4'ü "tamamen katılıyorum", %36,1'i "katılıyorum", %26,1'i "kararsızım", %8'i "katılmıyorum" ve %3,4'ü "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,74$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak katılımcıların %62,5'i AB'ye üyelik sürecinin uzamasının AB'ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 14

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği "Avrupa Birliği ve Dünya" Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
3.AB'nin Dünya siyasetinde etkin rol aldığını düşünüyorum.	192	26,1	351	47,7	104	14,1	60	8,2	29	3,9	3,84	1,02
4.AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşünüyorum.	161	21,9	337	45,8	152	2,7	64	8,7	22	3,0	3,75	,99
10. AB'nin Dünya politikaları üzerindeki gücünün zamanla kaybolacağı inancındayım.	107	14,5	173	23,5	255	34,6	134	18,2	67	9,1	3,17	1,15
14. AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu düşünüyorum.	182	24,7	342	46,5	125	17,0	67	9,1	20	2,7	3,81	,96
28. AB'nin dünyadaki teknolojik gelişmelere liderlik yaptığı inancındayım.	113	15,4	246	33,4	224	30,4	116	15,8	37	5,0	3,38	1,07
32. AB'nin Dünya ekonomisine yön verdiğine inanıyorum.	139	18,9	317	43,1	165	22,4	93	12,6	22	3,0	3,62	1,02

"AB'nin Dünya siyasetinde etkin rol aldığını düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %26,1'i "tamamen katılıyorum", %47,7'si "katılıyorum", %14,1'i "kararsızım", %8,2'si

"katılmıyorum" ve %3,9'u "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,84$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu ışığında katılımcıların %73,8'i gibi önemli bir kısmı AB'nin dünya siyasetinde etkin bir rol aldığını düşündüğünü belirtmiştir.

"AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %21,9'u "tamamen katılıyorum", %45,8'i "katılıyorum", %2,7'si "kararsızım", %8,7'si "katılmıyorum" ve %3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,75$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara göre katılımcıların %67,7'si gibi çok önemli bir kısmı AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşündüğünü söylemiştir.

"AB'nin Dünya politikaları üzerindeki gücünün zamanla kaybolacağı inancındayım." ifadesine katılımcıların %14,5'i "tamamen katılıyorum", %23,5'i "katılıyorum", %34,6'sı "kararsızım", %18,2'si "katılmıyorum" ve %9,1'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,17$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak ilgili ifadeye %27,3'ü katılmadığını; %38'i katıldığını ve %34,6 gibi önemli bir kısmı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

"AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %24,7'si "tamamen katılıyorum", %46,5'i "katılıyorum", %17'si "kararsızım", %9,1'i "katılmıyorum" ve %2,7'si "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,81$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak %71,2 gibi net bir oran AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

"AB'nin dünyadaki teknolojik gelişmelere liderlik yaptığı inancındayım." ifadesine katılımcıların %15,4'ü "tamamen katılıyorum", %33,4'ü "katılıyorum", %30,4'ü "kararsızım", %15,8'i "katılmıyorum" ve %5'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,38$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak ilgili ifadeye katılımcıların yaklaşık yarısı (%48,8) katıldığını dile getirmişlerdir.

"AB'nin Dünya ekonomisine yön verdiğine inanıyorum." ifadesine katılımcıların %18,9'u "tamamen katılıyorum", %43,1'i "katılıyorum", %22,4'ü "kararsızım", %12,6'sı "katılmıyorum" ve %3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x=3,62$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak %62 gibi net bir oran ilgili ifadeye katıldığını dile getirmişlerdir.

Tablo 15

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği "Avrupa Birliğinde Yaşama" Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
9. AB üye ülkelerinin herhangi birinde eğitim almak isterim.	225	30,6	250	34,0	134	18,2	65	8,8	62	8,4	3,70	1,22
12. Turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istemem.	60	8,2	68	9,2	102	13,9	224	30,4	282	38,3	2,18	1,26
19. AB ülkelerinin herhangi birinde yaşamak isterim.	12	19,3	219	29,8	157	21,3	136	18,5	82	11,1	3,27	1,27
22. AB vatandaşları ile aynı ortamda yaşayabileceğimi düşünüyorum.	115	15,6	290	39,4	218	29,6	70	9,5	43	5,8	3,49	1,05

"AB üye ülkelerinin herhangi birinde eğitim almak isterim." ifadesine katılımcıların %30,6'sı "tamamen katılıyorum", %34'ü "katılıyorum", %18,2'si "kararsızım", %8,8'i "katılmıyorum" ve %8,4'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x=3,70$ olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç katılımcıların %64,6 gibi önemli bir kısmının AB'ye üye ülkelerde eğitim almak istediği şeklinde yorumlanabilir.

"Turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istemem. " ifadesine katılımcıların %8,2'si "tamamen katılıyorum", %9,2'si "katılıyorum", %13,9'u "kararsızım", %30,4'ü

"katılmıyorum" ve %38,3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,18$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular ışığında öğretmen adaylarının %68,7 gibi önemli bir kısmı turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istediklerini belirtmişlerdir.

"AB ülkelerinin herhangi birinde yaşamak isterim." ifadesine katılımcıların %19,3'ü "tamamen katılıyorum", %29,8'i "katılıyorum", %21,3'ü "kararsızım", %18,5'i "katılmıyorum" ve %11,1'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,27$ olarak gerçekleşmiştir.

"AB vatandaşları ile aynı ortamda yaşayabileceğimi düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %15,6'sı "tamamen katılıyorum" %39,4'ü "katılıyorum", %29,6'sı "kararsızım", %9,5'i "katılmıyorum" ve %5,8'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,49$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre katılımcıların yarısından fazlası (%55) ilgili ifadeye katıldığını belirtmiştir.

Tablo 16

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği "Avrupa Birliğine Güven" Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6. AB'nin güvenli bir bölge olduğunu düşünüyorum.	78	10,6	157	21,3	277	37,6	148	20,1	76	10,3	3,01	1,11
7. AB'nin dünya mirasına sahip çıktığını düşünüyorum.	60	8,2	147	20,0	261	35,5	159	21,6	109	14,8	2,85	1,15
21. AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur.	147	20,0	341	46,3	149	20,2	72	9,8	27	3,7	3,70	1,01
30. AB'nin kalkınma modellerinin doğru olduğunu düşünüyorum.	71	9,6	214	29,1	325	44,2	89	12,1	37	5,0	3,27	,97

"AB'nin güvenli bir bölge olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %10,6'sı "tamamen katılıyorum", %21,3'ü "katılıyorum", %37,6'sı "kararsızım", %20,1'i "katılmıyorum" ve %10,3'ü "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,01$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak ilgili ifadeye %30,4'ü

katılmadığını; %31,9'u katıldığını ve %37,6 gibi önemli bir kısmı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

"AB'nin dünya mirasına sahip çıktığını düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %8,2'si "tamamen katılıyorum", %20'si "katılıyorum", %35,5'i "kararsızım", %21,6'sı "katılmıyorum" ve %14,8'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 2,85$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak ilgili ifadeye %36,4'ü katılmadığını; %28,2'si katıldığını ve %35,5 gibi önemli bir kısmı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

"AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur." ifadesine katılımcıların %20'si "tamamen katılıyorum", %46,3'ü "katılıyorum", %20,2'si "kararsızım", %9,8'i "katılmıyorum" ve %3,7'si "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,70$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak %66,5 gibi önemli bir kısmı AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur ifadesine katıldığını dile getirmişlerdir.

"AB'nin kalkınma modellerinin doğru olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %9,6'sı "tamamen katılıyorum", %29,1'i "katılıyorum", %44,2'si "kararsızım", %12,1'i "katılmıyorum" ve %5'i "kesinlikler katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,27$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak ilgili ifadeye %17,1'i katılmadığını; %38,7'si katıldığını ve %44,2 gibi önemli bir kısmı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 17

Avrupa Birliği Tutum Ölçeği "Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci" Boyutuna İlişkin Katılımcı Görüşleri Dağılımı

Maddeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		X	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
11. Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde ülkemizin dünya siyasetindeki etkisinin artacağını düşünüyorum.	136	18,5	261	35,5	214	29,1	85	11,5	40	5,4	3,50	1,08
18. Türkiye'nin AB'ye girmesi ile Türkiye'de ekonomik büyümenin hızlanacağı kanaatindeyim.	125	17,0	273	37,1	230	31,3	77	10,5	31	4,2	3,52	1,02
27. Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetindeki etkisini arttıracağını düşünüyorum.	130	17,7	251	34,1	199	27	118	16,0	38	5,2	3,43	1,10
35. Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde ülkemizdeki eğitim sisteminde gözle görülür ilerlemelerin olacağı inancındayım.	139	18,9	212	28,8	254	34,5	86	11,7	45	6,1	3,42	1,10

"Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde ülkemizin dünya siyasetindeki etkisinin artacağını düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %18,5'i "tamamen katılıyorum", %35,5'i "katılıyorum", %29,1'i "kararsızım", %11,5'i "katılmıyorum" ve %5,4'ü "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,50$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak öğretmen adaylarının önemli bir kısmı (%54) Türkiye'nin AB'ye üye olmasından sonra dünya siyasetinde etkile olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

"Türkiye'nin AB'ye girmesi ile Türkiye'de ekonomik büyümenin hızlanacağı kanaatindeyim." ifadesine katılımcıların %17'si "tamamen katılıyorum", %37,1'i "katılıyorum", %31,3'ü "kararsızım", %10,5'i "katılmıyorum" ve %4,2'si "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,52$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak katılımcıların %54,1'i, ilgili ifadeye katıldığını; %31,3'ü ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

"Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetindeki etkisini arttıracakını düşünüyorum." ifadesine katılımcıların %17,7'si "tamamen katılıyorum", %34,1'i "katılıyorum", %27'si "kararsızım", %16'sı "katılmıyorum" ve %5,2'si "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,43$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara göre katılımcıların %51,8'i Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetinde etkisinin artacağını belirtmiştir.

"Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde ülkemizdeki eğitim sisteminde gözle görülür ilerlemelerin olacağı inancındayım." ifadesine katılımcıların %18,9'u "tamamen katılıyorum", %28,8'i "katılıyorum", %34,5'i "kararsızım", %11,7'si "katılmıyorum" ve %6,1'i "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Genel ortalama ise $x = 3,42$ olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgulara bakılarak katılımcıların %47,7'si, ilgili ifadeye katıldığını; %17,8'i katılmadığını ve %34,5'i ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

4.2.Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili tutumlarının nasıl olduğunu araştırmak için "Avrupa Birliği tutum ölçeği" puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 18

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Boyutlarının U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U	p
Avrupa Birliği ve güncel konular	Kadın	478	340,54	162776,00	48295	,000
	Erkek	258	420,31	108440,00		
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	Kadın	478	373,51	178537,50	59267,5	,381
	Erkek	258	359,22	92678,50		
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Dünya	Kadın	478	363,44	173723,00	59242	,377
	Erkek	258	377,88	97493,00		
	Toplam	736				
Avrupa Birliğinde Yaşama	Kadın	478	347,48	166093,50	51612,5	,000
	Erkek	258	407,45	105122,50		
	Toplam	736				
Avrupa Birliğine Güven	Kadın	478	349,80	167203,50	52722,5	,001
	Erkek	258	403,15	104012,50		
	Toplam	736				
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	Kadın	478	365,70	174804,50	60323,5	,625
	Erkek	258	373,69	96411,50		
	Toplam	736				

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U = 48295$; $p < ,05$). Kadınların sıra ortalaması 340,54 iken erkek grubunun sıra ortalaması 420,31 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark erkek grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular erkeklerin AB'ye karşı tutumu kadınlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U = 59267,5$; $p > ,05$). Kadınların sıra ortalaması 371,51 iken erkek grubunun sıra ortalaması 359,22 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U = 59242$; $p > ,05$). Kadınların sıra ortalaması 363,44 iken erkek grubunun sıra ortalaması 377,88 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 51612,5$; $p < ,05$). Kadınların sıra ortalaması 347,48 iken erkek grubunun sıra ortalaması 407,45 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark erkek grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda erkeklerin AB'ye karşı tutumu kadınlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 52722,5$; $p < ,05$). Kadınların sıra ortalaması 349,80 iken erkek grubunun sıra ortalaması 403,15 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark erkek grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda erkeklerin AB'ye karşı tutumu kadınlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U= 60323,5$; $p < ,05$). Kadınların sıra ortalaması 365,70 iken erkek grubunun sıra ortalaması 373,69 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 19

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Cinsiyete Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Genelinin U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
AB tutum ölçeği genel	Kız	478	348,87	166760,00	52279	,001
	Erkek	258	404,87	104456,00		
	Toplam	736				

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin genelinde tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 52722,5$; $p < ,05$). Kadınların sıra ortalaması 348,87 iken erkek grubunun sıra ortalaması 404,87 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark erkek grubunun lehine anlamlı

bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde erkeklerin AB'ye karşı tutumu kadınların AB'ye karşı tutumundan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

4.3.Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının yaş düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 25’da verilmektedir.

Tablo 20

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Yaş Gruplarına Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş Grubu	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Avrupa Birliği ve güncel konular	18-20	276	337,27	9,586	,008	2-1
	21-23	411	386,60			
	24-26	49	392,61			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	18-20	276	379,70	1,267	,531	
	21-23	411	362,29			
	24-26	49	357,47			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Dünya	18-20	276	376,69	1,475	,478	
	21-23	411	360,51			
	24-26	49	389,39			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğinde Yaşama	18-20	276	359,05	,900	,638	
	21-23	411	374,60			
	24-26	49	370,61			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğine Güven	18-20	276	346,57	6,628	,036	3-1
	21-23	411	377,01			
	24-26	49	420,65			
	Toplam	736				
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	18-20	276	386,61	3,249	,197	
	21-23	411	357,21			
	24-26	49	361,22			
	Toplam	736				

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık

göstermiştir [$\chi^2(2)= 9,586$; $p<,05$]. Anlamli farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Man Whitney U testi kullanılarak çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; AB'ye yönelik tutumda katılımcıların yaş değişkenine göre 18-20yaş grubu katılımcıların sıra ortalamaları (sıra ort = 337,27) ile 21-23 yaş grubu katılımcıların (sıra ort = 386,60); arasında 21-23 yaş gurubu katılımcılar lehine anlamli farklılıklar bulunmuştur.

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,267$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,475$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= ,900$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamli farklılık göstermiştir [$\chi^2(2)= 6,628$; $p<,05$]. Anlamli farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Man Whitney U testi kullanılarak çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; AB'ye yönelik tutumda katılımcıların yaş değişkenine göre 18-20yaş grubu katılımcıların sıra ortalamaları (sıra ort = 346,57) ile 24-26 yaş grubu katılımcıların (sıra ort = 420,65); arasında 24-26 yaş gurubu katılımcılar lehine anlamli farklılıklar bulunmuştur.

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda katılımcıların yaş değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,387$; $p >,05$].

Tablo 21

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Yaş Gruplarına Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaşınız	N	Sıra Ort.	U	p
AB tutum ölçeği genel	18-20	276	357,85	1,562	,458
	21-23	411	372,59		
	24-26	49	394,21		
	Toplam	736			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde katılımcıların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3) = 1,562$; $p > ,05$].

4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 22

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Boyutlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Sıra ort.	X ²	p	Fark u
Avrupa Birliği ve güncel konular	1	160	362,73	1,751	,626	
	2	205	360,18			
	3	213	384,62			
	4	158	363,40			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	1	160	352,07	1,748	,626	
	2	205	379,36			
	3	213	374,07			
	4	158	363,53			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Dünya	1	160	350,90	3,304	,347	
	2	205	375,94			
	3	213	384,84			
	4	158	354,64			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğinde Yaşama	1	160	363,87	3,555	,314	
	2	205	357,25			
	3	213	391,15			
	4	158	357,24			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğine Güven	1	160	369,12	6,429	,093	
	2	205	342,42			
	3	213	394,75			
	4	158	366,33			
	Toplam	736				
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	1	160	412,10	9,833	,020	1-2
	2	205	354,82			1-3
	3	213	367,34			1-4
	4	158	343,66			
	Toplam	736				

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,751$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,748$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 3,304$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 3,555$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 6,429$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir [$\chi^2(3)= 16,483$; $p <,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Man Whitney U testi kullanılarak çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; AB'ye yönelik tutumda sınıf değişkenine göre 1. sınıftaki katılımcıların sıra ortalamaları (sıra ort = 412,10) ile 2. sınıftaki katılımcıların (sıra ort = 354,82); 3. sınıftaki katılımcıların (sıra ort = 367,34); 4. Sınıftaki katılımcıların (sıra ort = 343,66) arasında 1. sınıfta öğrenim gören katılımcılar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 23

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeği Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Sıra Ort.	X ²	p
AB tutum ölçeği geneli	1	160	365,27	2,249	,522
	2	205	362,54		
	3	213	386,19		
	4	158	355,66		
	Toplam	736			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin genelinde sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,249$; $p > ,05$].

4.5.Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının üniversite öncesi yaşadıkları yerleşim birimine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 23'te verilmektedir.

Tablo 24

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Üniversite Öncesi Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Boyutlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yerleşim birimi	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Avrupa Birliği ve güncel konular	Köy	108	360,94	3,354	,187	
	Kasaba	76	328,99			
	Şehir	552	375,42			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	Köy	108	369,85	2,539	,281	
	Kasaba	76	332,13			
	Şehir	552	373,24			
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Dünya	Köy	108	364,15	2,675	,263	
	Kasaba	76	332,38			
	Şehir	552	374,32			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğinde Yaşama	Köy	108	343,71	6,266	,044	3-2
	Kasaba	76	324,43			
	Şehir	552	379,42			
	Toplam	736				
Avrupa Birliğine Güven	Köy	108	355,52	3,406	,182	
	Kasaba	76	331,85			
	Şehir	552	376,09			
	Toplam	736				
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	Köy	108	351,98	3,511	,173	
	Kasaba	76	333,68			
	Şehir	552	376,53			
	Toplam	736				

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)= 3,354$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)= 2,539$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya Boyutunda yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)= 2,675$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir [$\chi^2(2)= 6,266$; $p <,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Man Whitney U testi kullanılarak çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; AB'ye yönelik tutumda yaşanan yerleşim birimi değişkenine şehirde yaşayan katılımcıların sıra ortalamaları (sıra ort = 379,42) ile kasabada yaşayan katılımcıların (sıra ort = 324,43); arasında şehirde yaşayan katılımcılar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)= 3,406$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)= 3,511$; $p >,05$].

Tablo 25

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Üniversite Öncesi Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Farklılığı İçin AB Tutum Ölçeğinin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yerleşim Birimi	N	Sıra Ort.	X^2	p	Fark U
AB tutum ölçeği genel	Köy	108	352,50	7,589	,022	3-2
	Kasaba	76	311,33			
	Şehir	552	379,50			
	Toplam	736				

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin genelinde üniversite öncesi yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir

[$\chi^2(2) = 7,589$; $p < ,05$]. Anlamalı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Man Whitney U testi kullanılarak çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; AB'ye yönelik tutumda üniversite öncesi yaşanan yerleşim birimi değişkenine şehirde yaşayan katılımcıların sıra ortalamaları (sıra ort = 379,50) ile kasabada yaşayan katılımcıların (sıra ort = 324,43); arasında şehirde yaşayan katılımcılar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

4.6.Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının ailelerinin maddi gelirlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 25'te verilmektedir.

Tablo 26

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Maddi Gelirlerine İlişkin Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Ailenizin geliri	N	Sıra Ort	X ²	p
Avrupa Birliği ve güncel konular	0-1500	122	367,66	1,274	,735
	1501-3000	366	361,90		
	3001-6000	210	375,26		
	6001+	38	397,45		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	0-1500	122	356,46	3,058	,383
	1501-3000	366	365,71		
	3001-6000	210	386,67		
	6001+	38	333,57		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Dünya	0-1500	122	356,55	3,072	,381
	1501-3000	366	362,10		
	3001-6000	210	377,96		
	6001+	38	416,21		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğinde Yaşama	0-1500	122	339,20	3,968	,265
	1501-3000	366	367,47		
	3001-6000	210	381,85		
	6001+	38	398,70		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğine Güven	0-1500	122	360,43	1,253	,740
	1501-3000	366	367,77		
	3001-6000	210	368,04		
	6001+	38	403,95		
	Toplam	736			
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	0-1500	122	371,10	2,387	,496
	1501-3000	366	374,41		
	3001-6000	210	351,43		
	6001+	38	397,58		
	Toplam	736			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,274$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 3,058$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 3,072$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 3,968$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,253$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,387$; $p >,05$].

Tablo 27

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Maddi Gelirlerine İlişkin Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Ailenizin geliri	N	Sıra Ort.	χ^2	p
AB tutum	0-1500	122	338,94	,436	,804
ölçeği genel	1501-3000	366	350,64		
	3001-6000	210	353,65		
	Toplam	698			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3) = ,436$; $p > ,05$].

4.7.Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 27’de verilmektedir.

Tablo 28

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ranks					
	Anne eğitimi	N	Sıra Ort	X ²	p
Avrupa Birliği ve güncel konular	İlkokul	378	360,80	1,062	,786
	Ortaokul	177	375,26		
	Lise	120	379,78		
	Üniversite	61	374,42		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	İlkokul	378	374,06	6,089	,107
	Ortaokul	177	381,84		
	Lise	120	325,63		
	Üniversite	61	379,66		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Dünya	İlkokul	378	368,85	1,240	,743
	Ortaokul	177	379,94		
	Lise	120	360,92		
	Üniversite	61	348,06		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğinde Yaşama	İlkokul	378	368,36	1,679	,642
	Ortaokul	177	370,36		
	Lise	120	381,38		
	Üniversite	61	338,63		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğine Güven	İlkokul	378	356,66	2,913	,405
	Ortaokul	177	377,06		
	Lise	120	378,23		
	Üniversite	61	397,89		
	Toplam	736			
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	İlkokul	378	371,11	2,422	,490
	Ortaokul	177	372,22		
	Lise	120	375,18		
	Üniversite	61	328,40		
	Toplam	736			

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 6. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,062$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 2. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 6,089$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 3. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,240$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 4. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,679$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 5. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,913$; $p >,05$].

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin 6. boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,422$; $p >,05$].

Tablo 29

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Anne eğitimi	N	Sıra Ort.	X ²	p
AB tutum ölçeği genel	İlkokul	378	366,44	1,444	,695
	Ortaokul	177	378,81		
	Lise	120	373,15		
	Üniversite	61	342,18		
	Toplam	736			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3) = 1,444$; $p > ,05$].

4.8.Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının baba eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 29’da verilmektedir.

Tablo 30

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Baba eğitimi	N	Sıra ort.	X ²	p
Avrupa Birliği ve güncel konular	İlkokul	252	355,13	2,125	,547
	Ortaokul	180	367,06		
	Lise	198	376,91		
	Üniversite	106	387,02		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	İlkokul	252	371,06	,230	,973
	Ortaokul	180	372,11		
	Lise	198	365,38		
	Üniversite	106	362,12		
	Toplam	736			
Avrupa Birliği ve Dünya	İlkokul	252	366,75	,793	,851
	Ortaokul	180	358,55		
	Lise	198	374,83		
	Üniversite	106	377,73		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğinde Yaşama	İlkokul	252	376,26	6,376	,095
	Ortaokul	180	335,41		
	Lise	198	387,56		
	Üniversite	106	370,64		
	Toplam	736			
Avrupa Birliğine Güven	İlkokul	252	364,34	2,140	,544
	Ortaokul	180	353,31		
	Lise	198	383,06		
	Üniversite	106	376,99		
	Toplam	736			
Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	İlkokul	252	360,82	1,141	,767
	Ortaokul	180	373,43		
	Lise	198	364,89		
	Üniversite	106	385,13		
	Toplam	736			

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$x^2(3)= 2,125$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$x^2(3)= ,230$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= ,793$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 6,376$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 2,140$; $p >,05$].

Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,141$; $p >,05$].

Tablo 31

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ranks					
	Baba eğitimi	N	Sıra Ort.	X ²	p
AB tutum ölçeği genel	İlkokul	252	364,24	1,326	,723
	Ortaokul	180	357,59		
	Lise	198	381,00		
	Üniversite	106	373,79		
	Toplam	736			

Kruskal Walilis H testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir [$\chi^2(3)= 1,326$; $p >,05$].

4.9.Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının daha önce Avrupa Birliği ülkelerinde bulunma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 31’da verilmektedir.

Tablo 32

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların U Testi Sonuçları

	AB ülkesinde bulunma	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Avrupa Birliği ve güncel konular	Evet	39	462,32	18030,50	9932,5	,005
	Hayır	697	363,25	253185,50		
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri	Evet	39	382,31	14910,00	13053,0	,675
	Hayır	697	367,73	256306,00		
	Toplam	736				
Avrupa Birliği ve Dünya	Evet	39	394,08	15369,00	12594,0	,438
	Hayır	697	367,07	255847,00		
	Toplam	736				
Avrupa Birliğinde Yaşama	Evet	39	412,96	16105,50	11857,500	,177
	Hayır	697	366,01	255110,50		
	Toplam	736				
Avrupa Birliğine Güven	Evet	39	467,69	18240,00	9723,000	,003
	Hayır	697	362,95	252976,00		
	Toplam	736				
Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci	Evet	39	366,83	14306,50	13526,500	,960
	Hayır	697	368,59	256909,50		
	Toplam	736				

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre

anlamli farklılık göstermiştir ($U= 9932,5$; $p < ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 462,32 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 363,25 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde bulunanların lehine anlamli bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular herhangi bir AB ülkesinde bulunanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir ($U= 13053,0$; $p > ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 382,31 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 367,73 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmamıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir ($U= 12594,0$; $p > ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 394,08 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 367,07 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmamıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamli farklılık göstermemiştir ($U= 11857,5$; $p > ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 412,96 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 366,01 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmamıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamli farklılık göstermiştir ($U= 9723,000$; $p < ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 467,69 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 362,95 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde bulunanların lehine anlamli bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven herhangi bir AB

ülkesinde bulunanların AB'ye karşı tutumu herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U= 13526,500$; $p > ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 366,83 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 368,59 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 33

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin U Testi Sonuçları

	AB ülkesi bulunma	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
AB tutum ölçeği	Evet	39	440,86	17193,50	10769,500	,029
	Hayır	697	364,45	254022,50		
genel	Toplam	736				

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin genelinde tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 10769,5$; $p < ,05$). AB ülkesinde bulunanların sıra ortalaması 440,86 iken herhangi bir AB ülkesinde bulunmayanların sıra ortalaması 364,45 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde bulunanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde herhangi bir AB ülkesinde bulunanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

4.10. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminin analizinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutum ölçeği puanlarının Avrupa Birliği ülkelerinde akrabası bulunma

durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 33’te verilmektedir.

Tablo 34

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Boyutların U Testi Sonuçları

	AB’de akrabası olma	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Avrupa	Evet	336	404,40	135878,50	55137,500	,000
Birliği ve	Hayır	400	338,34	135337,50		
güncel	Toplam	736				
konular						
Avrupa	Evet	336	370,24	124401,50	66614,500	,837
Birliği ve	Hayır	400	367,04	146814,50		
Türkiye	Toplam	736				
ilişkileri						
Avrupa	Evet	336	403,76	135662,00	55354,000	,000
Birliği ve	Hayır	400	338,89	135554,00		
Dünya	Toplam	736				
Avrupa	Evet	336	383,70	128923,50	62092,500	,074
Birliğinde	Hayır	400	355,73	142292,50		
Yaşama	Toplam	736				
Avrupa	Evet	336	400,40	134534,00	56482,000	,000
Birliğine	Hayır	400	341,71	136682,00		
Güven	Toplam	736				
Türkiye’nin	Evet	336	387,58	130227,00	60789,000	,025
Avrupa	Hayır	400	352,47	140989,00		
Birliğine	Toplam	736				
Üyelik						
Süreci						

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 55137,500$; $p < ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 404,40 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 338,34 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal

fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Güncel Konular herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U = 66614,500$; $p > ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 370,24 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 367,04 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliği ve Dünya boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U = 55354,000$; $p < ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 403,76 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 338,89 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir ($U = 62092,500$; $p > ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 383,70 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 355,73 olarak hesaplanmıştır. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U = 56482,000$; $p < ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 400,40 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması

341,71 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Avrupa Birliğine Güven herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 60789,000$; $p < ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 387,58 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 352,47 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutunda herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

Tablo 35

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Tutumunun Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği Ülkelerinde Bulunma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Ölçeğin Genelinin U Testi Sonuçları

AB'de akrabanız var mı?		U			p
		N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	
AB tutum ölçeği genel	Evet	336	405,57	136270,50	54745,500
	Hayır	400	337,36	134945,50	
	Toplam	736			

Yapılan U testi analiz sonuçlarına göre; AB tutum ölçeğinin genelinde tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($U= 54745,500$; $p < ,05$). AB ülkesinde akrabası olanların sıra ortalaması 405,57 iken herhangi bir AB ülkesinde akrabası olmayanların sıra ortalaması 337,36 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların

AB'ye karşı tutumu herhangi bir AB ülkesinde akrabası bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına ve bunlara bağlı olarak önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının AB'ye ilişkin tutumlarının incelenmesidir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Ölçme aracı olarak araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen “Avrupa Birliği tutum ölçeği” kullanılmıştır. 35 maddeden oluşan ölçeğin “Avrupa Birliği ve Güncel Konular”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Avrupa Birliğinde Yaşama”, “Avrupa Birliğine Güven” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” olmak üzere 6 boyutu bulunmaktadır.

Araştırmada 9 devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 736 sosyal bilgiler öğretmen adayının Avrupa Birliği tutumları incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” ($\bar{x} = 2,89$) boyutunda “kararsızım”; “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” ($\bar{x} = 3,15$) boyutunda “katılıyorum”; “Avrupa Birliği ve Dünya” ($\bar{x} = 3,59$) boyutunda “katılıyorum”;

“Avrupa Birliğinde Yaşama” ($\bar{x} = 3,21$) boyutunda “katılıyorum”; “Avrupa Birliğine Güven” ($\bar{x} = 3,16$) boyutunda “katılıyorum” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” ($\bar{x} = 3,47$) boyutunda “katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bu sonuçlar çerçevesinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliğine ilişkin tutum puanlarının boyutların tamamında orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları cinsiyet değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Avrupa Birliğine Güven” boyutlarında erkeklerin AB’ye karşı tutumu kadınlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir. “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” boyutlarında ise cinsiyete göre AB’ye karşı tutumda herhangi bir farklılık bulunamamıştır. AB tutum ölçeğinin genelinde ise tutumun oluşmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. AB tutum ölçeğinin genelinde erkeklerin AB’ye karşı tutumu kadınların AB’ye karşı tutumundan daha olumlu olarak belirlenmiştir. Taşkaya vd. (2010) çalışması bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Çalışmada Avrupa Birliğine yönelik erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre AB’ye karşı tutumunun daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Er (2010) çalışmasında göre Türkiye’nin Avrupa Birliğine üye olmasıyla dünya siyasetinde etkili olabilme durumunda artış göstereceğine olan inançları kadın öğrencilerin erkek öğrencilere daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmalar dışında Dartan vd. (2004) çalışmasında da Avrupa Birliği üyeliğine destek olma durumuna göre erkek ve kadın öğrenciler arasında farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları yaş grubu değişkenine göre; ve “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” ve “Avrupa Birliğinde Yaşama” boyutlarında katılımcıların

yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” boyutunda 21-23 yaş grubu ile 18-20 yaş grubu arasında 21-23 yaş grubu lehine; “Avrupa Birliğine Güven” boyutunda ise 24-26 yaş grubu ile 18-20 yaş grubu arasında 24-26 yaş grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde katılımcıların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Alanyazın incelendiğinde Aksoy & Koç (2012), AB algısının yaş değişkenine göre farklılaşmadığını; Ünal vd. (2012) öğrencilerin yaş düzeylerinin AB’ye bakış açısını etkilemediği görülmüştür. Ayrıca Aytal vd. (2012) üniversite öğrencilerinin AB’ye bakış açılarına yönelik yaptığı araştırmada 20 yaş ve altı yaş grubunda yer alan öğrencilerin 30 yaş ve üzerindeki öğrencilere göre Türkiye’nin ulusal ve kültürel açıdan ilerlemesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Benzer şekilde Akpınar (2006) ise ilköğretim öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında ilköğretim öğrencileri Türkiye’nin AB’ye üye olmasını önemli bir düzeyde desteklediği söylemektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” ve “Avrupa Birliğine Güven” ve “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” ve “Avrupa Birliğinde Yaşama” boyutlarında katılımcıların sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken; “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” boyutunda katılımcıların sınıf düzeyine göre 1. sınıftaki katılımcılar ile 2. 3. ve 4. sınıftaki katılımcılar arasında 1. sınıftakilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutum ölçeğinin genelinde sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. AB tutumu sınıf düzeyine göre değişmemektedir. Araştırmanın bu sonucunu Dartan vd. (2004)’nin sonuçları desteklemektedir. Dartan vd. (2004)’nin çalışmasında ise öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf düzeyine bakıldığında 4. sınıf ve 1. sınıf öğrencilerin Avrupa birliğine üyeliği destekledikleri, 1. sınıfında okuyan öğrencilerin ise büyük kısmının üyeliği

destekliyor olmalarına rağmen 4. sınıf öğrencilerine göre daha temkinli oldukları görülmüştür. Taşkaya vd. (2010) ise yaptığı çalışmada Avrupa Birliğine ilişkin öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre değişmediği ve bu durumun ise üniversite öğrencilerin almış oldukları eğitimin tutumlara etkisinin olmadığı yönünde değerlendirilmiştir. Bu çalışmalara ek olarak Ünal vd. (2012) ise öğrencilerin Avrupa Birliği konusuna yönelik görüşlerinin sınıf düzeyine göre bakış açılarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları üniversite öncesi yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” ve “Avrupa Birliğine Güven” ve “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” boyutlarında katılımcıların sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken; “Avrupa Birliğinde Yaşama” boyutunda katılımcıların üniversite öncesi yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre üniversite öncesinde şehirde yaşayan katılımcılar ile kasabada yaşayan katılımcılar arasında şehirde yaşayanlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde ise üniversite öncesi yaşanan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. AB’ye yönelik tutumda üniversite öncesi yaşanan yerleşim birimi değişkenine şehirde yaşayan katılımcılar ile kasabada yaşayan katılımcılar arasında şehirde yaşayan katılımcılar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Arslan (2007) AB üyeliğine yönelik öğretmen görüşleriyle ilgili yaptığı araştırmasında öğretmenlerin doğum yerinin etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu araştırmaya ek olarak Aksoy & Koç (2012)’un araştırmasında da benzer sonuçlara elde edilmiştir. Aksoy & Koç (2012)’un araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin lisans öncesi yaşadıkları yerleşim yeri değişkenine göre Avrupa Birliği algısının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları katılımcıların ailelerinin gelir

durumu değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Avrupa Birliğine Güven”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine yelik Süreci” boyutlarında katılımcıların ailelerinin gelir durumu göre AB’ye karşı tutumda herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum leğinin genelinde aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Araştırmanın bulgularını nal vd. (2012) ‘un sonuçları desteklemektedir. alışmalarında ğrencilerin aile gelir durumlarının AB’ye olan bakış açılarını etkilemediği görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulardan farklı olarak Aksoy & Koç (2012) alışmasında niversite ğrencilerinin gelir düzeyi değişkenine göre Avrupa Birliği algısının anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler ğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları anne eğitim durumu değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Avrupa Birliğine Güven”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine yelik Süreci” boyutlarında anne eğitim durumu değişkenine göre AB’ye karşı tutumda herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum leğinin genelinde anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler ğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları baba eğitim durumu değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Avrupa Birliğine Güven”, “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine yelik Süreci” boyutlarında baba eğitim durumu değişkenine göre AB’ye karşı tutumda herhangi bir farklılık bulunamamıştır.

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların AB tutumu AB tutum ölçeğinin genelinde baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Araştırma sonuçlarının aksine Akpınar (2006) çalışmasında anne ve baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin, anne ve baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrenci görüşlerine göre anlamlı farklılık olduğu ve bu sonuca göre anne ve baba eğitim düzeyi yüksek olan ilköğretim öğrencileri Türkiye'nin Avrupa Birliğine girme durumuna daha fazla katıldıkları belirtilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği tutumları herhangi bir Avrupa Birliği ülkesinde bulunma durumu değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” ve “Avrupa Birliğine Güven” boyutlarında herhangi bir Avrupa birliği ülkesinde bulunanların lehine anlamlı bir farklılık tespit edilirken; “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” boyutlarında herhangi bir Avrupa Birliği ülkesinde bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

AB tutum ölçeğinin genelinde tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde bulunma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde bulunanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde herhangi bir AB ülkesinde bulunanların AB'ye karşı tutumu bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir. Bu araştırma sonuçlarının aksine Taşkaya vd. (2010) üniversite öğrencilerinin Avrupa Birliği ülkelerinde daha önce gitmiş olanların daha önce hiç AB ülkelerinde bulunmayan öğrencilere göre daha düşük ortalamaoya sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Alanyazındaki bu çalışmaya ek olarak Şahin (2007) Avrupa ülkelerine giden öğrencilerle ilgili yaptığı çalışmasında ise bu durumun tam tersi bir sonuç elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlardan bir tanesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının AB tutumları herhangi bir AB'de ülkesinde akrabası

bulunma durumu değişkenine göre; “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” ve “Avrupa Birliğine Güven” ve “Avrupa Birliği ve Dünya”, boyutlarında Avrupa birliği ülkesinde akrabasında bulunanların lehine anlamlı bir farklılık tespit edilirken; “Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri”, “Avrupa Birliği ve Dünya”, “Avrupa Birliğinde Yaşama” ve “Türkiye’nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci” boyutlarında Avrupa birliği ülkelerinde akrabası bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

AB tutum ölçeğinin genelinde tutumun oluşmasında herhangi bir AB ülkesinde akrabası olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu bulgulara göre; aradaki sayısal fark AB ülkesinde akrabası olanların lehine anlamlı bulunmuştur. AB tutum ölçeğinin genelinde herhangi bir AB ülkesinde akrabası olanların AB’ye karşı tutumu herhangi bir AB ülkesinde akrabası bulunmayanlardan daha olumlu olarak belirlenmiştir. Akpınar (2006) araştırmasında Avrupa’da akrabası bulunan öğrencilerin Avrupalı komşu düşüncesine olumlu yaklaştıkları ve bu öğrencilerin görüşlerinin ise Avrupa ülkelerinde akrabalarının bulunmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

5.2.Öneriler

Sosyal bilgilerinin öğretmen adaylarının lisans öğrenimi sırasında müfredat içerisinde Avrupa Birliğine yönelik verilen ders sayılarının arttırılması gerektiği önerilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından şehirde yaşayanların Avrupa Birliği’ne yönelik tutumlarının kırsalda yaşayanlara göre daha yüksek olmasının nedenleri araştırılmalıdır. Kırsal kesimde Avrupa Birliğine yönelik tutumların düşük olmasının nedenleri de ayrıca araştırılmalıdır.

Avrupa Birliği’nin sürekli değişikliklere açık olması ülke genelindeki Avrupa Birliği tutumunun da güncel tutulmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede bireylerin Avrupa Birliği tutumunun sürekli olarak tespit edilmesi önerilmektedir.

Avrupa Birliği tutum ölçeğinin “Avrupa Birliği ve Güncel Konular” boyutunda katılımcıların ortalama puanlarının “kararsızım” şeklinde gerçekleşmesi, toplum nazarında Avrupa Birliğine olan ilginin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Bu duruma nelerin sebep olduğu konusunda araştırma yapılması önerilmektedir.

Avrupa Birliği’ne yönelik bilgi aktarımının yalnızca sosyal bilgiler öğretmenliği programındaki öğrencilere değil diğer branşlardaki öğretmen adaylarına da verilmesi önerilmektedir.

Avrupa Birliği vatandaşları üzerinde de bu tür çalışmalar yapılarak onların da Avrupa Birliği’ne yönelik tutumları incelenmelidir.

Avrupa Birliği devletlerindeki öğretmen adaylarının da Avrupa Birliği’ne yönelik tutumları incelenmelidir.

Farklı çalışma gruplarının AB’ye yönelik tutumlarının incelenmesi önerilmektedir.

Öğretmen adaylarının AB’ye ilişkin olumlu ve olumsuz tutumlarının sebepleri nitel araştırmalar ile derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

AB’ye yönelik tutumun farklı öğretim kademelerinde (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre farklı kademelerde AB’ne ilişkin konu anlatımı yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ağır O., & Ağır Ö. (2017). Avrupa Birliği ve Avrasya Ekonomik Birliği kuruluş süreçlerinin karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 107-112.
- Akçay, E. Y., Argun, Ç., & Akman, E. (2011). AB'nin tarihsel gelişimi ve ortak dış ve güvenlik politikası. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4), 117-131.
- Akdemir, E. (2017). Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümü öğrencilerinin Avrupa Birliği algısı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 9-38.
- Akpınar, B. (2006). Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türk ilköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği imajı. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 8-26.
- Aktan, C. (2001). *Türkiye Avrupa Birliği'nin neresinde?*. İzmir: EĞİAD.
- Akyüz, Ü. (2012). *Milli Eğitim Bakanlığınca tamamlanmış Avrupa Birliği eğitim projelerinin yönetici ve uzman görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alganer, Y., & Yılmaz, Ç. (2016). Avrupa'da birlik ve bütünleşme hareketleri. *Journal of Life Economics*, 3(1), 93-114.

- Alkan, N. (2013). *Türkiye’deki Üniversite öğrencilerinin Avrupa Birliği algısı*, New York: Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.
- Altunay, E. & Tonbul, Y. (2014). İlköğretim Okullarında Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne uyumuna ilişkin nitel bir araştırma. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 3(9), 38-57.
- Altunay, E. (2012). *Avrupa Birliği kimliğini yordayan değişkenlerin eğitim kurumlarında incelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Arsava, F. (2002). Nice antlaşmasının getirdikleri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 1-9.
- Aslan, C. & Gökkaya, K. (2004). Avrupa Birliği’nin eğitim politikalarının sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarına etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 227-244.
- Atay Kayış, A. & Öztürk, E. (2009). *AB’ye tam üyeliğe yönelik Türk halkının algılama ve beklentilerinin analizi*. Anadolu International Conference in Economics, Eskişehir, Turkey.
- Avrupa Birliği Başkanlığı (2019). *Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri kronolojisi*. www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html sayfasından erişilmiştir.
- Bağcı, H. (1990). *Demokrat parti dönemi dış politikası*. Ankara: İmge.
- Barr, R., Barth, J. J. & Shermis, S. S. (1977). *Defining the social studies*. Washington, D.C.: National Council for the Social Studie
- Bilici, N. (2007). *Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri*. Ankara: Seçkin.
- Bozkurt, V. (2001). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Vipaş.
- Can, H. (2013). *Avrupa Birliği hukuku*. İstanbul: Sürat.
- Canbolat, İ. S. (1994). *Uluslarüstü siyasal sistem: Avrupa topluluğu- AB örneği*. Bursa: Ezgi.

- Canbolat, İ. S. (1998). *Uluslararası sistem: Avrupa birliği* İstanbul: Alfa.
- Çalış, Ş. (2001). *Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri, kimlik arayışı, politik aktörler ve değişimi*. Ankara: Nobel.
- Çalış, Ş. H. (2006). *Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri kimlik arayışı politik aktörler ve değişim*. Ankara: Nobel.
- Değerli, A. (2016). *Avrupa Birliğinde eğitim hakkı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dinan, D. (2005). *Avrupa Birliği ansiklopedisi Cilt I-II*. İstanbul: Mas.
- Er, İ. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliğine yönelik görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Er, İ. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa Birliği'ne yönelik görüşleri*.
- Erdoğan, E. (2015). *Ortaöğretim demokrasi ve insan hakları dersi öğretim programının Avrupa birliği ölçütlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erpolat, B. Y. (2010). *Avrupa tek senedi*. İzmir: İzmir Ticaret Odası.
- Göral, E., Özdemir, L., Yurtkoru, E. S. & Dartan, M. (2014). *Üniversite gençliğinde Avrupa birliği algısı: Marmara Üniversitesi 2004 ve 2014 anketlerinin bir değerlendirmesi*. (Yayın No: 828-17) Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü, İstanbul.
- Gülcan, M. G. (2010). *Avrupa Birliği ve eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güray, S. (2005). *Gazi Üniversitesi ve Cumhuriyet Üniversitesi örneğinde Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerine akademisyenlerin bakışı*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- Güreşçi, E. (2006). Türkiye - Avrupa Birliği (AB) ilişkileri sürecinde kamuoyunun tutumu ve değerlendirilmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7(1), 72-85.
- Karakuzu, T., Aktoprak, S., Erk, Ç. & Limon, İ. (2015). Meslek Yüksekokulu öğrencilerinde Avrupa Birliği algısı üzerine karşılaştırmalı bir inceleme: Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 1(Özel Sayısı), 155-163.
- Karluk, R. (1996). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Menkul
- Karluk, R. (1998). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta.
- Karluk, R. (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Basım.
- Kish, L. (1965). *Survey sampling*. New York: John Wiley Ins.
- Koç, Y. (2001). Türkiye - Avrupa Birliği ilişkileri, *Türk-İş Eğitim Dergisi*, Ankara, 64.
- Manisalı, E. (2002). *İç yüzü ve perde arkası ile Avrupa çıkmazı*. İstanbul: Otopsi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005), *Sosyal Bilgiler 4 ve 5. Sınıf Programı*, Ankara, 51.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018), *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*, Ankara, 12.
- Mor, H. (2010). Avrupa (Birliği) bütünleşme süreci ve sorunları. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 501-538.
- Ökmen, M., & Canan, K. (2009). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türk kamu yönetimi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 139-171.
- Özsöz, M., İleri, Ç., Çatır, B., Ceran, A. & Özkan, İ. (2015). *Türkiye kamuoyunda AB desteği ve Avrupa algısı kamuoyu araştırması – 2015*. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı.
- Reçber, K. (2004). *Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri*. İstanbul: Aktüel.
- Seyidoğlu, H. (2001). *Uluslararası iktisat*. İstanbul: Güzem.

- Taşkaya, S., Ünal, E., & Akbaşlı, S. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği'ne ilişkin tutumları. Education Sciences, 5(4), 1846-1860.*
- Tataoğlu, E. (2006). *Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Tonus, Ö. (2015). Eskişehir'de Avrupa Birliği algısı Türkiye genelinden farklı mı?. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 4(2), 49-83.*
- Topsakal, C. & Hesapçıoğlu, M. (2001). Avrupa Birliği ve eğitim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(2), 1-8.*
- Türkdoğan, B. (2000). *Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri. Atatürk dönemi Türk dış politikası.* Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Türkiye Odalar Borsalar Birliği (2002). *Avrupa Birliği nedir? Tarihsel gelişim, kurumsal yapı ve genişleme süreci.* Ankara: TOBB.
- Ülger, İ. K. (2003). *Avrupa Birliği ansiklopedisi.* İstanbul: Ender.
- Ünal, A., Dursun, B., Özkan, S., İzmirli, S. M., Altay, A. & Akın Gürdal, S. (2012). Üniversite eğitimi alan öğrencilerin Avrupa Birliği üyeliğine bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges, 2(1), 21-31.*
- Yazgan, H. & Aktaş, A. (2012). Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde kamuoyu faktörü: Çankırı ili örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 1-23.*
- Yenigün, C. (2002). *Tüm yönleriyle Türkiye AB ilişkileri.* İstanbul: Elif.
- Yılmaz, K. & Yiğit, Ö. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa, Ortadoğu ve Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38(38), 318-334.*

EKLER

Ek-1. Anket Formu

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliğine İlişkin Tutumlarını tespit etmeye yönelik bir çalışma.

Sevgili öğrenciler,

Öncelikle bu çalışma gönüllülük esasına göre yapılacaktır. Bu çalışmada yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar bilimsel bir araştırmada veri olarak kullanılacaktır. Soruları cevaplarken isim yazmanız gerekmemektedir. Dolayısıyla ankette yer alan sorulara içtenlikle cevap verirsanız memnun olurum.

Hiçbir soruyu boş bırakmamanız ricaısıyla araştırmaya yapmış olduğunuz katkıdan dolayı teşekkür eder, başarılı ve mutlu bir gelecek dilerim.

Bekir Çağlar ÇAM

I. Bölüm: Kişisel Bilgiler

Sevgili öğrenciler, aşağıda çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sorular verilmiştir. Çoktan seçmeli sorularda size uygun olan seçeneği parantez işaretinin içine (X) koyarak belirtiniz. Boşluk doldurmalı sorularda ise cevabınızı ilgili boşluklara yazınız.

1. Cinsiyetiniz nedir?

☐ Kız ☐ Erkek

2. Yaşınız?

-

3. Üniversiteniz?

-

4. Sınıfınız?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

5. Üniversiteye başlamadan önceki yaşadığınız yerleşim birimi?

☐ Köy ☐ Kasaba ☐ Şehir

6. Babanızın eğitim durumu nedir?

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite

☐ Lisansüstü (yüksek lisans, doktora) ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz):

7. Annenizin eğitim durumu nedir?

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite

☐ Lisansüstü (yüksek lisans, doktora) ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz):

8. Ailenizin gelir durumu?

☐ 0-1500TL ☐ 1500-3000 TL ☐ 3000-6000 ☐ 6000+...

9. AB'ye üye herhangi bir ülkede bulundunuz mu?

☐ Evet ☐ Hayır

10. AB'ye üye herhangi bir ülkede akrabanız var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

Sayın katılımcılar bu çalışma Avrupa Birliği'ne karşı tutumların nasıl olduğunu belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Çıkan sonuçlar bu çalışma dışında kullanılmayacaktır.

Tamamen katılıyorum en olumlu, **kesinlikle katılmıyorum** en olumsuz uç noktalar olarak belirlenmiştir. Konu hakkında düşünceleriniz doğrultusunda vereceğiniz samimi cevaplar ölçeğin gelişimine katkı sağlayacaktır. Teşekkür ederim.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	AB'nin siyasi adımlarını dikkatle takip ederim.					
	AB ülkelerinin eğitim politikaları takip ederim					
3	AB'nin Dünya siyasetinde etkin rol aldığını düşünüyorum.					
4	AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşünüyorum.					
5	AB ile alakalı kitap okurum.					
6	AB'nin güvenli bir bölge olduğunu düşünüyorum.					
7	AB'nin dünya mirasına sahip çıktığını düşünüyorum.					
8	Türkiye'nin müslüman bir ülke olmasının AB açısından endişe verici bir durum olduğuna inanıyorum.					
LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ.						

		Tamamen Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
9	AB üye ülkelerinin herhangi birinde eğitim almak isterim.					
10	AB'nin Dünya politikaları üzerindeki gücünün zamanla kaybolacağı inancındayım.					
11	Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde ülkemizin dünya siyasetindeki etkisinin artacağını düşünüyorum.					
12	Turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istemem.					
13	Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda Türkçe'nin olumsuz etkileneceğini düşünüyorum.					
14	AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu düşünüyorum.					
15	AB'nin ekonomi ile alakalı politikaları dikkatimi çeker.					
16	AB'nin bir Hristiyan Kulübü olduğunu düşünüyorum.					
17	AB'nin İslam dinine karşı olumsuz tutum sergilediğini düşünüyorum.					
18	Türkiye'nin AB'ye girmesi ile Türkiye'de ekonomik büyümenin hızlanacağı kanaatindeyim.					
19	AB ülkelerinin herhangi birinde yaşamak isterim.					
20	Televizyondan AB ile ilgili haberleri takip ederim.					
21	AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur.					
22	AB vatandaşları ile aynı ortamda yaşayabileceğimi düşünüyorum.					
23	Türkiye'nin AB'ye tam üye olarak hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini düşünüyorum.					
24	AB ile alakalı tartışma programları izlemek beni heyecanlandırır.					
25	Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olduğuma inanıyorum.					
26	AB ile ilgili konularda konuşmak beni mutlu eder					
27	Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetindeki etkisini arttıracığını düşünüyorum.					

28	AB'nin dünyadaki teknolojik gelişmelere liderlik yaptığı inancındayım.					
29	AB'nin Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görmediğini düşünüyorum.					
30	AB'nin kalkınma modellerinin doğru olduğunu düşünüyorum.					
31	Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesinin AB'ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğuna inanıyorum.					
32	AB'nin Dünya ekonomisine yön verdiğine inanıyorum.					
33	AB ülkelerinde yayınlanan makaleleri heyecan verici bulurum.					
34	AB ile alakalı belgesel programları ilgimi çekmez.					
35	Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde ülkemizdeki eğitim sisteminde gözle görülür ilerlemelerin olacağı inancındayım.					

Ek-2. Maddelerin Boyutlara Göre Dağılımı

Madde No.	Avrupa Birliği ve Güncel Konular Boyutu
1	AB'nin siyasi adımlarını dikkatle takip ederim.
2	AB ülkelerinin eğitim politikaları takip ederim
5	AB ile alakalı kitap okurum.
15	AB'nin ekonomi ile alakalı politikaları dikkatimi çeker.
20	Televizyondan AB ile ilgili haberleri takip ederim.
24	AB ile alakalı tartışma programları izlemek beni heyecanlandırır.
25	Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci hakkında bilgi sahibi olduğuma inanıyorum.
26	AB ile ilgili konularda konuşmak beni mutlu eder
33	AB ülkelerinde yayınlanan makaleleri heyecan verici bulurum.
34	AB ile alakalı belgesel programları ilgimi çekmez.
	Avrupa Birliğine Güven" Boyutu
6	AB'nin güvenli bir bölge olduğunu düşünüyorum.
7	AB'nin dünya mirasına sahip çıktığını düşünüyorum.
21	AB hakkında bilgi sahibi olmamız Avrupa'yı daha iyi tanımamıza yardımcı olur.
30	AB'nin kalkınma modellerinin doğru olduğunu düşünüyorum.
	Avrupa Birliği ve Dünya Boyutu
28	AB'nin dünyadaki teknolojik gelişmelere liderlik yaptığı inancındayım.
32	AB'nin Dünya ekonomisine yön verdiği inancındayım.
3	AB'nin Dünya siyasetinde etkin rol aldığını düşünüyorum.
4	AB ülkelerinin ekonomik gelişmelere açık olduğunu düşünüyorum.
10	AB'nin Dünya politikaları üzerindeki gücünün zamanla kaybolacağı inancındayım.
14	AB'nin uluslararası kuruluşlar içerisinde etkin bir pozisyona sahip olduğunu düşünüyorum.
	Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Boyutu
13	Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda Türkçe'nin olumsuz etkileneceğini düşünüyorum.
29	AB'nin Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görmediğini düşünüyorum.
8	Türkiye'nin müslüman bir ülke olmasının AB açısından endişe verici bir durum olduğuna inanıyorum.
23	Türkiye'nin AB'ye tam üye olarak hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini düşünüyorum.

31	Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesinin AB'ye karşı olumsuz görüşlerin artmasına neden olduğuna inanıyorum.
16	AB'nin bir Hristiyan Kulübü olduğunu düşünüyorum.
17	AB'nin İslam dinine karşı olumsuz tutum sergilediğini düşünüyorum.
	Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik Süreci Boyutu
18	Türkiye'nin AB'ye girmesi ile Türkiye'de ekonomik büyümenin hızlanacağı kanaatindeyim.
11	Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde ülkemizin dünya siyasetindeki etkisinin artacağını düşünüyorum.
27	Türkiye'nin AB'ye üye olması AB'nin Dünya siyasetindeki etkisini arttıracaklarını düşünüyorum.
35	Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde ülkemizdeki eğitim sisteminde gözle görülür ilerlemelerin olacağı inancındayım.
	Avrupa Birliğinde Yaşama Boyutu
22	AB vatandaşları ile aynı ortamda yaşayabileceğimi düşünüyorum.
9	AB üye ülkelerinin herhangi birinde eğitim almak isterim.
12	Turist olarak herhangi bir AB ülkesine gitmek istemem.
19	AB ülkelerinin herhangi birinde yaşamak isterim.

Ek-3. Gazi Üniversitesi Ölçek Uygulama İzni ve Üniversite Ölçek Uygulama İzinleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 30.04.2019-E.55326

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 25/02/2019 tarih ve E.25972 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Doç.Dr.Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun 24.04.2019 tarih ve 04 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla ve ekte gönderilen Başvuru Değerlendirme Raporundaki önerilerin de dikkate alınarak yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2019-079

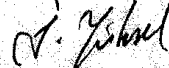
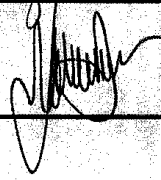
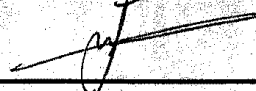
Ek:
1- 1 Liste
2- 1 Başvuru Değerlendirme Formu

Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Ayfer Çekmez
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No:202 18 07

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU
KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 24/04/2019		TOPLANTI SAYISI : 04	
ADI-SOYADI		İMZA	
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN Başkan			
Doç.Dr.İsmail KARAKAYA Başkan Yrd.			
Prof.Dr.Galip YÜKSEL			
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL			
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN			
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER			
Prof.Dr. C. Haluk BODUR			
Prof.Dr.İbrahim DOĞAN		KATILAMADI	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ			
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA			
Doç.Dr.Nihan KAFA		KATILAMADI	
Doç.Dr.İlyas OKUR			
Doç.Dr.Necdet KARASU			

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME RAPORU

Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı: Doç. Dr. Ufuk KARAKUŞ – Araştırmacı Bekir Çağlar ÇAM	
Değerlendirilecek Araştırmanın Adı: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları	
Raportör	
Unvanı	
Adı-Soyadı	
Çalıştığı Birim	
Telefon	
e-posta	
Unvanı	
Adı-Soyadı	
Çalıştığı Birim	
Telefon	
e-posta	

Evet	Hayır	
☒	☐	Başvuru Formu eksiksiz ve uygun olarak doldurulmuş mu?
☒	☐	Araştırma ve veri toplama araçları (Anket, ölçek, test vb) ilgili etik kurallara uygun mu?
☒	☐	Kontrol listesinde işaretlenen evraklar eksiksiz olarak sunulmuş mu?

Değerlendirme Sonucu	
☒	Uygundur
☐	Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız)
	☐ Düzeltmeleri görmek istiyorum ☐ Düzeltmeleri görmeme gerek yok
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)
Açıklama	Tavlaak plakek işlenimabbi bazı modellerin amaca uygunluk açısından tekrar incelenmesi önerilmektedir.

Değerlendirmeyi yapan Etik Komisyon Üyesi bu formu doldurduktan sonra, kendisine gönderilen başvuru dosyasının tamamıyla birlikte üzerinde "GİZLİ" ibaresiyle kapalı zarf içerisinde Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'na gönderecektir.

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 17311665-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin
hk. (Bekir Çağlar ÇAM)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 03/05/2019 tarihli ve 80287700-399- 56121 sayılı yazı.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof .Dr. Ufuk KARAKUŞ 'un danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilimler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebine dair Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı ve ilgili Üniversitelerin Rektörlüklerinin yazıları ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
M. Dilaver YAR
Daire Başkanı

Ek: Görüş yazıları (22 sayfa)

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 89377925-199-
Konu : Anketler

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 06/05/2019 tarihli, 15515 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin (Bekir Çağlar ÇAM)" konulu yazı (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteğine ilişkin bölüm görüşü yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mustafa SARIKAYA
Dekan

Ek: 1 sayfa

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanlığı

Sayı : 44569636-044-
Konu : Anketler

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 08/05/2019 tarihli ve 89377925-044- 58382 sayılı yazı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları**" isimli tez çalışmasını Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalımıza uygulama isteği eğitim - öğretim programımızı aksatmamak kaydı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İbrahim KISAÇ
Bölüm Başkanı

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/05/2019-E.20431

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı :36763901-044/
Konu :Anket İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 06.05.2019 tarih ve 17311665-302.08.01-15515 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında ilgi yazınız ekinde yer alan anketi Üniversitemiz Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesinde uygulaması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsa GÖKÇE
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : https://cbys.gop.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BEACB7M9R

Taşıyıcılık Yerleşkesi 60150 Tokat/Türkiye

Tel: (0356)2521616-1057
Faks: (0356)2521625

E-Posta: gensek@gop.edu.tr
Elektronik ağ: gensek.gop.edu.tr

Bilgi için: E.POLAT Bilgisayar İşletmeni
Keş Adresleri :
gaziosmanpasa.universitesi@hs03.kep.tr
gou@hs01.kep.tr (tebligat adresi)
gaziosmanpasauni.hastane@hs03.kep.tr

Bvrak Tarih ve Sayısı: 31/05/2019-5449

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 46810852-302.08.01-E.5449
Konu : Uygulama İzni (Bekir Çağlar ÇAM)

31/05/2019

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :29.05.2019 tarih ve 69972237-302.08.01-E.4960 sayılı yazınız.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans programı öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliğine İlişkin Tutumları" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemiz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine uygulama yapma isteği, kişinin kendisi tarafından yapılması şartıyla Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereğine ve bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Bekir ÇINAR
Dekan V.

Ek: Bölüm Başkanlığı Yazısı (1 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

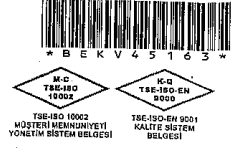
Adres:Merkez Yerleşke Bor Yolu 51240 Niğde
Telefon:3882254315 Faks:3882254316
e-Posta:egitimfak@ohu.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.ohu.edu.tr/egitimfakultesi

Bilgi için:Gülizar Ceylan
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 0 388 225 4328

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/05/2019-E.15832

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 20988496-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı (Bekir
Çağlar ÇAM)

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı)

İlgi : 06/05/2019 tarihli ve 15515 sayılı yazı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebi Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN
Dekan V.

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Sayı : 25988804-100-E.11980
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin - Bekir
Çağlar ÇAM

10/05/2019

EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 08/05/2019 tarihli ve 12420890-300-E.11824 sayılı yazısı.

İlgi yazı incelenmiş olup, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" konulu tez çalışmasını Bölümümüz Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı bünyesinde gerçekleştirmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Ali MEYDAN
Bölüm Başkanı

Adres: 2000 EVLER MAH. ZÜBEYDE HANIM CAD. 50300 NEVŞEHİR Ahi Bilhar ALTUN

Telefon: +90 (384) 228 10 45 Faks: +90 (384) 228 10 40

Elektronik Ağ: <http://www.nevsehir.edu.tr> nevsehiruniversitesi@hs01.kep.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://ebys.nevsehir.edu.tr/sorgu/sorgula.aspx> adresinden 9V8H-E0TV-839Z kodu ile yapılabilir.

Evrak Tutarı:

Sayı: 16/05/2019-E.21513

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 16694033-044-E.3609

Konu : Bekir Çağlar ÇAM.Hk.

16/05/2019

ACELE

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 06/05/2019 tarihli ve E.15515 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans talebesi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" konulu tez çalışmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde tatbik etmesi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Seyit AYDIN
Rektör

Adres: Kastamonu Üniversitesi Kuzeykent Yerleşkesi Yeni Rektörlük Binası
KASTAMONU

Telefon: (0 366) 280 15 76

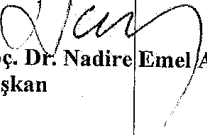
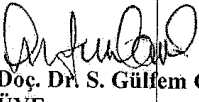
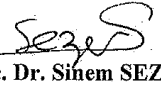
Faks: (0 366) 280 13 93

Elektronik Ağ: <http://www.kastamonu.edu.tr>

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLİM KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KARAR TARİHİ
40	2	10/04/2019
KARAR 2: Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması Fakültemizde öğrenim gören öğrencilerine eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ve katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmasının uygunluğuna, Mevcutun oy birliğiyle kabulüne karar verilmiştir. Doç. Dr. Nadire Emel AKHAN Başkan Doç. Dr. S. Güllem ÇAKIR ÜYE Doç. Dr. Mustafa DOĞRU ÜYE Doç. Dr. Sinem SEZER ÜYE Dr. Öğr. Ü. Mevlüt GÜLMEZ ÜYE		

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/05/2019-E.20311

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 33424009-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin
(Bekir Çağlar ÇAM)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 06/05/2019 tarihli , 15515 sayılı yazınız.

İlgi yazıya istinaden; Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliği'ne İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında Üniversitemizde uygulama yapma talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr.Ekrem SAVAŞ
Rektör

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.usak.edu.tr/enVision/Dogrula/844L6T0>

Bir Eylül Kampüsü İzmir Yolu 8.Km 64200/Uşak
Tel: (276) 221 22 01
Faks: (276) 221 22 02
E-Posta: gensek@usak.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Funda DOĞMUŞ
Dahili:
Elektronik ağ:<http://gensek.usak.edu.tr/>

Evrak Tarih ve Sayısı: 11/06/2019-E.24086

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 28677689-755.02.01-E.57156
Konu : İzin Ve Onay İşleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi : a) GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'nün 06.05.2019 tarihli ve 15515 sayılı yazısı
b) EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI'nın 27.05.2019 tarihli ve 89241861-755.02.01-E.55039 sayılı yazısı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Bekir Çağlar ÇAM'ın, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'un danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa Birliğine İlişkin Tutumları" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebi Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığından alınan ilgi (b) yazıdaki değerlendirmeleri dikkate alınarak Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Nagehan ŞAHİN
Rektör a.
Genel Sekreter

Ek: İlgi (b) yazı

Bu belgenin aslı elektronik imzalıdır. <https://ebds.mu.edu.tr> adresinden 5SHUJL-93K3ZT kodu ile doğrulayabilirsiniz.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI 48000
KÖTEKLİ/MUĞLA
Telefon No: (0252) 211-1251 / Faks No: (0252) 211-1264
e-Posta: ogr-is@mu.edu.tr İnternet Adresi: <http://www.oidb.mu.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba CEVİZCİ
Telefon No: 0 252 2115433

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..